ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗୀତାସାର

ଓ

ସପ୍ତଶ୍ଳୋକୀ ଗୀତା ।

ଗଙ୍ଗାସହସ୍ରନାମ ।

କଟକ ବାଲୁବଜାର ନିବାସୀ

ଶ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ରଥଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକାଶିତ ।

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ ।

PRINTED BY S. N. MOHAMMAD OF SHAIKHBAZAR

AT THE EDWARD PRESS, NAYASARAK

CUTTACK.

1910.

ମୂଲ୍ୟ ଠ ୦ ୵୨

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବଦ୍ଗୀତାସାର

ଓ

ସପ୍ତଶ୍ଳୋକୀଗୀତା ।

ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଉବାଚ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଓଁକାରସ୍ୟ ଚ ମାହାତ୍ମ୍ୟଂ ରୂପଂ ସ୍ଥାନଂ ତଥାକ୍ଷରଂ ।
ତତ୍ସର୍ବଂ ଶ୍ରୋତୁମିଚ୍ଛାମି ବ୍ରୂହି ମେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ । ୧ ।

ଅର୍ଥ—ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କହିଲେ, ହେ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ! ଓଁକାରର ମାହାତ୍ମ୍ୟ, ତାହାର ସ୍ୱରୂପ, ଏବଂ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ତାହାର ସ୍ଥିତ ଓ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅକ୍ଷରରେ ତାହାର ସୃଷ୍ଟି ଏହି ସମସ୍ତ ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହେଉଅଛି, ଆପଣ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଆମ୍ଭ ନିକଟରେ କୀର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତୁ । ୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ସାଧୁ ପାର୍ଥ ମହାବାହୋ ଯନ୍ମାଂତ୍ୱଂ ପରିପୃଚ୍ଛସି ।
ବିସ୍ତରେଣ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ତନ୍ମେ ନିଗଦତଃ ଶୃଣୁ । ୨ ।

ଅର୍ଥ—ଭଗବାନ କହିଲେ, ସାଧୁ ପାର୍ଥ ! ଯାହା ତୁମ୍ଭେ ପୃଚ୍ଛା କଲ ବିସ୍ତାର ରୂପରେ ତାହା ଆମ୍ଭେ କହୁଅଛୁଁ ଶ୍ରବଣ କର । ୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ପୃଥିବ୍ୟାମଗ୍ନିରାକାଶୋ ଋଗ୍ବେଦୋ ଭୂରିତ୍ୟେବ ପିତାମହଃ ।
ଅକାରେ ତୁ ଲୟଂ ପ୍ରାପ୍ତେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଣବାଂଶକେ । ୩ ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରଣବର ପ୍ରଥମ ଅଂଶ ଅକାର ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ପୃଥିବୀରେ ବହ୍ନି, ଋଗ୍ବେଦ, ଭୂ, ଏବଂ ବ୍ରହ୍ମା ଏହିମାନେ କେବଳ ଅବଶିଷ୍ଟ ରହନ୍ତି । ୩

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଂ ଯଜୁର୍ବ୍ବାୟୁର୍ଭବୋ ବିଷ୍ଣୁ ସନାତନଃ ।
ଉକାରେ ତୁ ଲୟଂ ପ୍ରାପ୍ତେ ଦ୍ୱିତୀୟେ ପ୍ରଣବାଂଶକେ । ୪ ।

ଅର୍ଥ—ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରଣବାଂଶ ଉକାର ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତେ, ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ, ଯଜୁର୍ବେଦ, ବାୟୁ, ଶିବ ଓ ବିଷ୍ଣୁ ମଧ୍ୟ ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଦିବସୂର୍ଯ୍ୟଃ ସାମବେଦଃ ସ୍ୱରତ୍ୟୈବ ମହେଶ୍ୱରଃ ।
ମକାରେ ତୁ ଲୟଂ ପ୍ରାପ୍ତେ ତୃତୀୟେ ପ୍ରଣବାଂଶକେ । ୫ ।

ଅର୍ଥ—ତୃତୀୟ ପ୍ରଣବାଂଶ ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତେ ଗଗନବାସୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ସାମବେଦ, ସ୍ୱର୍ଗ ଓ ସଦାଶିବ ଏମାନେ ମଧ୍ୟ ଲୟପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ୫ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅକାରୋ ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣଃ ସ୍ୟାଦୁକାରଃ କୃଷ୍ଣ ଉଚ୍ୟତେ ।
ମକାରଃ ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣୋ/ଭସ୍ମବର୍ଣ୍ଣଃ ସିଦ୍ଧିରୁଚ୍ୟତେ । ୬ ।

ଅର୍ଥ—ଅକାରର ଆକୃତି ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣ, ଉକାରର ଆକୃତି କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ମକାରର ଆକୃତି ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ ଜାଣିବ । ଏହି ତିନିବର୍ଣ୍ଣ ଏକତ୍ର ହେଲେ ସିଦ୍ଧି ଘଟେ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅକାରଃ ପୀତବର୍ଣ୍ଣସ୍ତୁ ରଜୋଗୁଣ ସମୁଦ୍ଭବଃ ।
ଉକାରଃ ସାତ୍ତ୍ୱିକଃ ଶୁକ୍ଳୋ ମକାରଃ କୃଷ୍ଣତାମସଃ । ୭ ।

ଅର୍ଥ—ରଜୋଗୁଣରୁ ଜାତ ଅକାର ପୀତବର୍ଣ୍ଣ, ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣାବଲମ୍ବୀ ଉକାର ଶୁକ୍ଳବର୍ଣ୍ଣ, ଏବଂ ମକାର କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଜାଣିବ । ୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅକାରେ ତୁ ଉକାରେ ତୁ ମକାରେ ତୁ ଧନଞ୍ଜୟ !
ଇଦମେକଂ ସୁବିଜ୍ଞେୟଂ ଓଁମିତି ଜ୍ୟୋତିରୂପକଂ । ୮ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ପାର୍ଥ ! ଅକାର, ଉକାର, ଏବଂ ମକାରରେ ଜ୍ୟୋତି-ସ୍ୱରୂପ ଓଁ ଏହିପଦ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତ୍ରିସ୍ଥାନଞ୍ଚ ତ୍ରିମାତ୍ରଂ ଚ ତ୍ରିବ୍ରହ୍ମ ତ୍ରିତୟାକ୍ଷରଂ ।
ତ୍ରିମାତ୍ରମର୍ଦ୍ଧମାତ୍ରଞ୍ଚ ଯସ୍ତଂ ବେଦ ସ ବେଦବିତ୍ । ୯ ।

ଅର୍ଥ—ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ତ୍ରିସ୍ଥାନ ତ୍ରିମାତ୍ରା ବିଶିଷ୍ଟ ତିନିବେଦ ଯୁକ୍ତ ଓ ତିନି ଅକ୍ଷର ଯୁକ୍ତ ତିନି ଅର୍ଦ୍ଧମାତ୍ରା ବିଶିଷ୍ଟ ଓଁକାର ସ୍ୱରୂପ ବ୍ରହ୍ମକୁ ଜାଣେ ସେ ବେଦବିତ୍ । ୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଯୋନିବୀଜଂ ମହାବୀଜଂ ବୀଜବନ୍ତଂ ବୀଜମନ୍ବିତଂ ।
ତ୍ରିମାତ୍ରୋ ଦଶମାତ୍ରେଣ ପ୍ରଣବଂ ଚ ବିଶେଷତଃ । ୧୦ ।

ଅର୍ଥ—ବୀଜରୂପୀ ବୀଜମନ୍ତ୍ରରେ ମନ୍ବିତ ମହାବୀଜ ସ୍ୱରୂପ ଏହି ପ୍ରଣବ ତ୍ରିମାତ୍ରା ବା ଦଶମାତ୍ରାରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହେଲେ ବିଶେଷ ଫଳଦାୟକ ହୁଏ । ୧୦ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅଷ୍ଟମଂ ଚ ଚତୁର୍ଦ୍ଧାରଂ ତ୍ରିସ୍ଥାନଂ ପଞ୍ଚଦେବତା ।
ସବିନ୍ଦୋରୁଦ୍ଭବଂ ବୀଜଂ କେଚିଦ୍ବିଦ୍ୟାଚିଦତ୍ୟଥୌ । ୧୧ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ପ୍ରଣବର ଅଷ୍ଟମ ମାତ୍ରା ଚତୁର୍ଦ୍ଧାର ବିଶିଷ୍ଟ, ପଞ୍ଚମ ଦେବତା ଏହାର ତିନିଗୋଟି ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଅଛନ୍ତି । ବିନ୍ଦୁଠାରୁ ଏହି ବୀଜର ଉତ୍ପତ୍ତି; ଏହାକୁ କେହି ବିଦ୍ୟା କହନ୍ତି କେହି ବା ଚିତ୍ ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନ କରିଅଛନ୍ତି । ୧୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଓଁକାର ପ୍ରଭବା ଦେବା ଓଁକାର ପ୍ରଭବାଃ ସ୍ୱରାଃ ।
ଓଁକାର ପ୍ରଭବଂ ସର୍ବଂ ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟଂ ସଚରାଚରଂ । ୧୨ ।

ଅର୍ଥ—ଓଁ କାରରୁ ଦେବଗଣଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇଅଛି, ଆଉ ସ୍ୱର

ଯବୁ ଓଁକାରରୁ ଜାତ, ସଚରାଚର ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟର ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ଏହି ଓଁ କାରରୁ ସମ୍ଭୂତ ହୋଇଅଛି । ୧୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ପାଦପ୍ରୋସ୍ଥ ତଳଂ ବଦ୍ୟାଉଦ୍ଧୂର୍ଦ୍ଧଂ ବିତଳଂ ତଥା ।
ସୁତଳଂ ଜଂଘଦେଶେ ତୁ ଗୁଲ୍ଫଦେଶେ ରସାତଳଂ । ୧୩ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ଓଁକାରର ପାଦମୂଳରେ ତଳ ଅବସ୍ଥିତ କରଅଛି ତାହାର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ବିତଳ ରହିଅଛି । ଜଙ୍ଘା ଦେଶରେ ସୁତଳ ଓ ଗୁଲ୍ଫ ଅର୍ଥାତ ଗୋଇଠିରେ ରସାତଳ ରହିଅଛି । ୧୩ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତଳାତଳଂ ଜ୍ଞେତୁଦେଶେ ଗୁହ୍ୟଦେଶେ ମହାତଳଂ ।
ପାତାଳଂ ସନ୍ଧିଦେଶେ ତୁ ସପ୍ତମଂ ପରିକୀର୍ତ୍ତିତଂ । ୧୪ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ଓଁକାରର ଉରୁଦେଶରେ ତଳାତଳ ରହିଅଛି ଓ ଗୁହ୍ୟ ଦେଶରେ ମହାତଳ ଏବଂ ସନ୍ଧି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ପାତାଳ ଏହିରୂପ ସପ୍ତ ପାତାଳ ଅବସ୍ଥିତ କରିଅଛନ୍ତି । ୧୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଭୂର୍ଲୋକଂ ନାଭିଦେଶସ୍ଥଂ ଭୁବର୍ଲୋକଂ ଚ କୁକ୍ଷିଗଂ ।
ହୃଦସ୍ଥଂ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକଂ ଚ ମହର୍ଲୋକଂ ଚ ବକ୍ଷସି । ୧୫ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ପ୍ରଣବର ନାଭିଦେଶରେ ଭୂର୍ଲୋକ, କୁକ୍ଷି ଦେଶରେ ଭୁବର୍ଲୋକ, ହୃଦୟରେ ସ୍ୱର୍ଲୋକ ଓ ବକ୍ଷସ୍ଥଳରେ ମହର୍ଲୋକ ରହିଅଛି ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଜନଲୋକଂ ଚ କଣ୍ଠସ୍ଥଂ ତପୋଲୋକଂ ମୁଖେ ସ୍ଥିତଂ ।
ସତ୍ୟଲୋକଂ ଚ ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ନିସ୍ଥଂ ଭୁବନାନି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ । ୧୬ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ପ୍ରଣବର କଣ୍ଠଦେଶରେ ଜନଲୋକ ରହିଅଛି, ମୁଖରେ ତପୋଲୋକ ଅଛି, ମସ୍ତକରେ ସତ୍ୟଲୋକ ଅଛି, ଏହିପରି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଭୁବନ ଏହି ପ୍ରଣବରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛନ୍ତି । ୧୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ହୃଦ ପ୍ରାଣୋ ବସେନ୍ନିତ୍ୟମପାନୋ ଗୁହ୍ୟମଣ୍ଡଳେ ।
ସମାନୋ ନାଭିଦେଶସ୍ଥ ଉଦାନଃ କଣ୍ଠଦେଶକଃ । ୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ପ୍ରଣବର ହୃଦସ୍ଥରେ ସର୍ବଦା ପ୍ରାଣବାୟୁ ବାସ କରେ, ଅପାନ ବାୟୁ ଗୁହ୍ୟମଣ୍ଡଳରେ ବାସ କରେ, ସମାନ ବାୟୁ ନାଭିଦେଶରେ ଥାଏ, ଉଦାନ ବାୟୁ କଣ୍ଠଦେଶରେ ଥାଏ । ୧୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବ୍ୟାନଃ ସର୍ବଶରୀରସ୍ଥଃ ପ୍ରଧାନାଶ୍ଚେତି ବାୟବଃ ।
ଓଁ ମିତ୍ୟେକାକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ହୃତ୍ପଦ୍ମାନ୍ତର ସଂସ୍ଥିତଂ । ୧୮ ।

ଅର୍ଥ—ବ୍ୟାନବାୟୁ ଏହି ଓଁକାରର ସର୍ବ ଶରୀରରେ ବାସ କରେଥାଏ ଏହିପରି ପ୍ରଧାନ ୨ ବାୟୁ ସକଳ ଓଁକାର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଓଁ ଏହି ଅକ୍ଷର ବ୍ରହ୍ମମନ୍ତ୍ର, ସର୍ବଦା ହୃଦସ୍ଥପଦ୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରଥାଏ । ୧୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତସ୍ମାଦଭ୍ୟସେନ୍ନିତ୍ୟଂ ସର୍ବାଙ୍ଗେ ପରମେଶ୍ୱରଂ ।
ଧୃତ୍ୱାଗ୍ନି ମନୋଯୂପଂ ସନ୍ତୋଷଃ ସମିଧଃ ସୁତାଃ । ୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ସେହି ହେତୁରୁ ସର୍ବଦା ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ଧ୍ୟାନଦ୍ୱାରା ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟାସ କରିବ । ସେହି ଅଭ୍ୟାସରୂପ ଯଜ୍ଞରେ ଧାରଣାରୂପ ଅଗ୍ନିକୁ ସ୍ଥାପନ କରି ମନୋରୂପ ଯୂବକାଷ୍ଠ ଯୋଡି ସନ୍ତୋଷରୂପ ସମିଧକୁ ପକାଇବ । ୧୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣି ପଶୂନ୍ ହତ୍ୱା ଆତ୍ମା ଜ୍ଞସ୍ୟତି ଦୀକ୍ଷିତଃ ।
ଆତ୍ମାନମରଣିଂ କୃତ୍ୱା ପ୍ରଣବଂ ଚୋତ୍ତରାରଣିଂ । ୨୦ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ଯଜ୍ଞରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟରୂପ ପଶୁଗଣଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରି ଆତ୍ମାକୁ ଅରଣି ରୂପରେ ଓଁ ପ୍ରଣବକୁ ଉତ୍ତରାରଣି

ରୂପରେ ଅନ୍ୱେଷିତ କରି ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପ୍ରଣବର ଅନୁଶୀଳନ ପୂର୍ବକ ଆତ୍ମାର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନ କରେ । ୨୦ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ହ୍ରସ୍ୱୋ ଦହତି ପାପାନି ଦୀର୍ଘୋ ମୋକ୍ଷପ୍ରଦାୟକଃ ।
ଇଡ଼ାୟାଂ ବାୟୁ ମାପୂର୍ଯ୍ୟ ପୂରୟିତ୍ୱୋଦରଂ ତଥା । ୨୧ ।

ଅର୍ଥ—ଏହିପରି ଅଭ୍ୟାସ ବଳରେ ଧ୍ୟାନ ଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ରକୁ ହ୍ରସ୍ୱ କଲେ ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଣବାଗ୍ନି କ୍ଷୀଣ ହୋଇଯାଏ ତେତେବେଳେ ପାପ ସମୂହ ଦଗ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ଯେବେ ପ୍ରବଳ ହୁଏ ତେବେ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରଦାନ କରେ କିନ୍ତୁ ଇଡ଼ା ନାଡ଼ିରେ କ୍ରମେ ବାୟୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଉଦରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବ । ୨୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଧ୍ୟାୟେଂସ୍ତଂ ରେଚୟେତ୍ ପଶ୍ଚାତ୍ ଶନୈଃ ପିଙ୍ଗଳୟା ପୁନଃ ।
ଇଡ଼ାପିଙ୍ଗଳୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ସୁଷୁମ୍ନା ସୂକ୍ଷ୍ମରୂପିଣୀ । ୨୨ ।

ଅର୍ଥ—ତପୂରେ କ୍ରମେ ପିଙ୍ଗଳା ନାଡ଼ିର ସାହାଯ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମ ପଦାର୍ଥର ଧ୍ୟାନ କରି କୁମ୍ଭକ କରି ପୁଣି ସୁଷୁମ୍ନା ନାଡ଼ିରେ ବାୟୁକୁ ବାହାର କରିଦେବ । ଇଡ଼ା ଓ ପିଙ୍ଗଳା ଏ ଦୁଇନାଡ଼ି ମଧ୍ୟରେ ସୁଷୁମ୍ନା ନାଡ଼ି ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପରେ ଥାଏ । ୨୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ପୂରିତା ପ୍ରଣବେନୈବ ଆତ୍ମଧ୍ୟାନପରାୟଣଃ ।
ପ୍ରାଣାୟାମଃ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ପରମାତ୍ମା ଚତୁର୍ମୁଖଃ । ୨୩ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଆତ୍ମଧ୍ୟାନ ପରାୟଣ ହୁଏ ସେ ଏହିରୂପେ ପ୍ରଣବର ସାହାଯ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ । ଯେଉଁ ପ୍ରାଣାୟାମ କଥା ତୁମ୍ଭେ ଶୁଣିଲ ସେ ଚତୁର୍ମୁଖ ପରମାତ୍ମା ପରମବ୍ରହ୍ମ ଜାଣିବ । ୨୩ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ବ୍ରହ୍ମା ତୁ ପୂରକୋ ଜ୍ଞେୟଃ କୁମ୍ଭକୋ ବିଷ୍ଣୁରୁଚ୍ୟତେ ।
ରେଚକସ୍ତୁ ମହାଦେବଃ ପଶ୍ଚାପୂରତରଃ ଶିବଃ । ୧୪ ।

ଅର୍ଥ—ଯେ ପୂରକ ସେ ସାକ୍ଷାତ୍ ବ୍ରହ୍ମା ବୋଲି ଜାଣିବ, କୁମ୍ଭକ ଯେ ବିଷ୍ଣୁ ନାମରେ କଥିତ ହୋଇଅଛି, ରେଚକକୁ ମହାଦେବ ବୋଲି ଜାଣିବ । ପଶ୍ଚାତ୍ ସେହି ପ୍ରାଣାୟାମ ଅତ୍ୟୁତ୍କୃଷ୍ଟ ମଙ୍ଗଳଦାୟକ ହୁଏ ।୧୪

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଅର୍ଜୁନ ଉବାଚ ।

ଅକ୍ଷରାଣି ଚ ମାତ୍ରାଣି ସର୍ବେ ବିନ୍ଦୁ ସମାଶ୍ରିତାଃ ।
ବିନ୍ଦୁଂ ଭିନତ୍ତି ଯୋନାଦଃ ସ ନାଦଃ କେନ ଭିଦ୍ୟତେ । ୧୫ ।

ଅର୍ଥ—ଅର୍ଜୁନ କହିଲେ ଅକ୍ଷର ଆଉ ମାତ୍ରା ଏ ସବୁ ବିନ୍ଦୁର ଆଶ୍ରୟ ଗ୍ରହଣ କରେ, ଆଉ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ବିନ୍ଦୁକୁ ଭେଦ କରି ନାଦର ଉତ୍ପତ୍ତି ହୁଏ, ସେହି ନାଦକୁ କିଏ ଭେଦ କରେ ତାହା କହନ୍ତୁ ।୧୫।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ଓଁକାରଧ୍ୱନିନାଦେନ ବାୟୁଃ ସଂହରଣାତ୍ମକଃ ।
ମୂର୍ଦ୍ଧ ନାସିକୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ବାୟୁଃ ସଂଚରଣାଦ୍ଭବଃ । ୧୬ ।

ଅର୍ଥ—ଭଗବାନ କହିଲେ ଯେ ବାୟୁ ମୂର୍ଦ୍ଧା ଓ ନାସିକାର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ସଞ୍ଚାରିତ ହୁଏ ସେହି ବାୟୁ ଓଁକାରଧ୍ୱନି ନାଦ ନିବନ୍ଧନ ସଂହାର ମୂର୍ତ୍ତି ଧାରଣ କରେ । ୧୬ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ନିରାଲମ୍ବଂ ସମୁଦ୍ଦିଶ୍ୟ ଯତ୍ର ନାଦୋ ଲୟଂ ଗତଃ ।
ଅନାହତସ୍ୟ ଶବ୍ଦସ୍ୟ ତସ୍ୟ ଶବ୍ଦସ୍ୟ ଯୋ ଧ୍ୱନିଃ । ୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ବାୟୁର ଅଲକ୍ଷ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଶୂନ୍ୟ, ସେହି ସ୍ଥାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ

ଯେଉଁ ନାଦ ଉଠେ ସେ ଲୟରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୁଏ । ଅନାହତ ଶବ୍ଦର ଯେ ନାଦ ସେହି ଧ୍ୱନିପଦବାଚ୍ୟ । ୨୭ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଧ୍ୱନେରନ୍ତର୍ଗତଂ ଜ୍ୟୋତିଃ ଜ୍ୟୋତିରନ୍ତର୍ଗତଂ ମନଃ ।
ତନ୍ମନୋ ବିଲୟଂ ଯାତି ତଦ୍ୱିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ । ୨୮ ।

ଅର୍ଥ—ଜ୍ୟୋତି ଧ୍ୱନିର ଅନ୍ତର୍ଗତ, ମନ ଜ୍ୟୋତିର ଅନ୍ତର୍ଗତ, ସେହି ମନ ବିଲୟକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଆଉ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପରମପଦକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ।୨୮

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ତତ୍ପଦଂ ପରମଂଧ୍ୟାନଂତଦ୍ଧ୍ୟାନଂ ବ୍ରହ୍ମ ଉଚ୍ୟତେ ।
ନାଭିମୂଲେ ସ୍ଥିତଂ ପଦ୍ମଂ ନାଳଂ ତସ୍ୟ ଦଶାଙ୍ଗୁଳଂ । ୨୯ ।

ଅର୍ଥ—ସେହି ପଦ ପ୍ରାପ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟ ପରମଧ୍ୟାନ, ସେହି ଧ୍ୟାନକୁ ବ୍ରହ୍ମକହନ୍ତି । ଆଉ ଜୀବମାନଙ୍କର ନାଭିମୂଳରେ ଦଶାଙ୍ଗୁଳ ପରିମିତ ଗୋଟିଏ ପଦ୍ମ ନାଡ଼ ଅଛି । ୨୯ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

କୋମଳଂ ତସ୍ୟ ତନ୍ନାଳଂ ନିମ୍ନପଦ୍ମମଧୋମୁଖଂ ।
କଦଳୀପୁଷ୍ପସଂକାଶଂ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତି ସୁନିର୍ମଳଂ । ୩୦ ।

ଅର୍ଥ—ତାହାର ସେହି ନାଡ଼ ଅତି କୋମଳ, ତାହାର ନିମ୍ନରେ ପଦ୍ମ ଅଛି ଏବଂ ସେ ଅଧୋମୁଖ, କଦଳୀ ପୁଷ୍ପ ପରିଦଶେ ଆଉ ସୁନିର୍ମଳ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରର କାନ୍ତିପରି ରମଣୀୟ ଅଟେ । ୩୦ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ହୃଦି ସ୍ଥିତଂ ପଙ୍କଜମଷ୍ଟପତ୍ରଂ ସକର୍ଣ୍ଣିକଂ କେଶରମଧ୍ୟନାଳଂ ।
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠମାତ୍ରଂ ମୁନୟୋ ବଦନ୍ତି ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁଂ ପୁରୁଷଂ ପ୍ରଧାନଂ ।

ଅର୍ଥ—ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅଷ୍ଟଦଳ ପଦ୍ମ ଅଛି ଯେ କର୍ଣ୍ଣିକାର ବିଶିଷ୍ଟ ଏବଂ ତାହାର କେଶରର ମଧ୍ୟଭାଗ ଇନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ, ଓ ଏକାର ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ

ମାବ ଅଟେ । ଏହାକୁ ମୁନିମାନେ ପ୍ରଧାନପୁରୁଷ ବିଷ୍ଣୁ ବୋଲି ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି । ୩୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବିଶାଳଦଳସମ୍ପନ୍ନଂ ସୁପ୍ରଭଂ ତତ୍ତୁ ନିର୍ମଳଂ ।
ନିତ୍ୟାନନ୍ଦମୟଂ ଜ୍ଞାନଂ ତଦ୍‌ବିଷ୍ଣୋଃ ପରମଂ ପଦଂ । ୩୨ ।

ଅର୍ଥ—ଯେତେବେଳେ ପ୍ରାଣିର ଅନ୍ତଃକରଣରେ ବିଶାଳ ଦଳ ଭୂଷିତ ଉତ୍ତମପ୍ରଭାଯୁକ୍ତ, ସୁନିର୍ମଳ, ନିତ୍ୟ ଆନନ୍ଦମୟ ଜ୍ଞାନ ଉଦୟ ହୁଏ ତେତେବେଳେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପରମପଦ ଲାଭ ହୁଏ । ୩୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅର୍ଜୁନ ଉବାଚ ।

ଦୁର୍ବିଜ୍ଞେୟଂ ଦୁରାରାଧ୍ୟଂ ଦୁଃଖଗମ୍ୟଂ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ।
ଅଧୋମୁଖଂ ଯଥା ଗତ୍ୱା ହୃଦୟଂ କେନ ଗଚ୍ଛତି । ୩୩ ।

ଅର୍ଥ—ଅର୍ଜୁନ କହିଲେ ହେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ ଦୁର୍ବିଜ୍ଞେୟ, ଦୁରାରାଧ୍ୟ ଦୁଃଖଗମ୍ୟ ଅଧୋମୁଖ ହୋଇ ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ କାହିଁକି ପ୍ରବେଶ କରେ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ଇଡାୟାଂ ବାୟୁମାକୃଷ୍ୟ ପୂରୟେଦୋଦରସଂସ୍ଥିତଃ ।
ତତୋଽଗ୍ନି ଦେହମଧ୍ୟସ୍ଥଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ତମବନୀୟୁତଂ । ୩୪ ।

ଅର୍ଥ—ଭଗବାନ୍ କହିଲେ ଯୋଗୀ ପ୍ରଥମ ଇଡାନାଡୀରେ ବାୟୁକୁ ଆକର୍ଷଣ କରି ଉଦରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ରଖିବ । ତପୂରେ ଅଗ୍ନିଦେହ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ପୁରୁଷକୁ ଧ୍ୟାନ କରିବ । ୩୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ହଂସଞ୍ଚ ବିଧିସଂଯୁକ୍ତଂ ବହ୍ନିମଣ୍ଡଳମଧ୍ୟଗଂ ।
ଧ୍ୟାୟେଦ୍‌ବୃତ୍ତିଞ୍ଚ ଯଃ ପଶ୍ଚାଦନ୍ତଃ ପିଙ୍ଗଳୟା ପୁନଃ । ୩୫ ।

ଅର୍ଥ—କ୍ରମେ ଯଥାବିଧି ହଂସମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ବହ୍ନିମଣ୍ଡଳ

ମଧ୍ୟଗତ ପଦାର୍ଥକୁ ଚନ୍ତ୍ରା କରିବ । ତତ୍ପରେ ପୁନର୍ବାର ପିଙ୍ଗଳା ନାଡର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନ୍ତଃବୃତ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ୩୫ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ତତଃ ପିଙ୍ଗଳୟା ପୂର୍ବଂ ନାମ ଦକ୍ଷିଣୟା ସୁଧୀଃ ।
ଅଧୋମୁଖନ୍ତୁ ହୃତ୍ପଦ୍ମଂ ଉଦ୍ଧୃତ୍ୟ ପ୍ରଣବେନ ତୁ । ୩୬ ।

ଅର୍ଥ ତଦନନ୍ତର ସୁଧୀ ବ୍ୟକ୍ତି ପିଙ୍ଗଳା ନାଡ଼ୀର ସାହାଯ୍ୟରେ ପୂର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ସ୍ଥିତ ନାଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ ବାମ ଭାଗରେ ଅଧୋମୁଖସ୍ଥିତ ହୃଦୟପଦ୍ମକୁ ପ୍ରଣବଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଧୃତ କରିବ । ୩୬ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଗତ୍ୱାନ୍ତୁ ପଦ୍ମକୋଷାନ୍ତଂ ବକର୍ଷେଦ୍ବ୍ୟାହୃତଂ ପୁନଃ ।
ତତଃ ପଶ୍ଚାଦ୍ଭବେତ୍ପଦ୍ମଂ ସର୍ବଗାତ୍ରେ ସୁଖାବହଂ । ୩୭ ।

ଅର୍ଥ—ଏହାପରେ ପଦ୍ମକୋଷର ଅଭ୍ୟନ୍ତରକୁ ଯାଇ ଆକର୍ଷଣ ପୂର୍ବକ ପୁନର୍ବାର ବ୍ୟାହୃତ କ୍ରିୟାର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିବ । ତତ୍ପଶ୍ଚାତ୍ ସମସ୍ତ ଶରୀରରେ ସେହି ପଦ୍ମ ସୁଖକର ହେବ । ୩୭ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଅଷ୍ଟପତ୍ରଂ ତୁ ହୃତ୍ପଦ୍ମଂ ଦ୍ୱାତ୍ରିଂଶ କେଶରଂ ତଥା ।
ଅଷ୍ଟପତ୍ରସ୍ଥିତଂ ଧ୍ୟାୟେଦିନ୍ଦ୍ରାଦ୍ୟା ଦଶ ଦେବତାଃ । ୩୮ ।

ଅର୍ଥ—ପ୍ରାଣିମାନଙ୍କର ହୃଦୟରେ ବତିଶଟି କେଶର ଓ ଆଠଗୋଟି ପତ୍ରଯୁକ୍ତ ଯେଉଁ ପଦ୍ମ ଅଛି ସେହି ପଦ୍ମର ଆଠଗୋଟି ପତ୍ରସ୍ଥିତ ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଗୋଟି ଦେବତାଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ଓ ପୂଜା କରିବ । ୩୮ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟଗତୋ ଭାନୁର୍ଭାନୋର୍ମଧ୍ୟେ ଗତଃ ଶଶୀ ।
ଶଶି ମଧ୍ୟଗତୋ ବହ୍ନିର୍ବହ୍ନି ମଧ୍ୟଗତା ପ୍ରଭା । ୩୯ ।

ଅର୍ଥ—ସେହି ପଦ୍ମର ମଧ୍ୟଗତ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ହେଲେ ସେହି ସୂର୍ଯ୍ୟ

ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଉଦୟ ହେବ । ତତ୍ପରେ ଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଅଗ୍ନିର ଆବର୍ତ୍ତ ହେଲେ ଅଗ୍ନି ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ପ୍ରଭା ଜାଜ୍ୱଲ୍ୟମାନ ହେବ । ୩୯ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ପ୍ରଭାମଧ୍ୟଗତଂ ପୀଠଂ ନାନାରତ୍ନ ପ୍ରବେଷ୍ଟିତଂ ।
ଅନେକ ରତ୍ନସଂକୀର୍ଣ୍ଣଂ ଜ୍ୱଳନାର୍କସମପ୍ରଭଂ । ୪୦ ।

ଅର୍ଥ— ସେହି ପ୍ରଭାର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ନାନାବିଧ ରତ୍ନସମାକୀର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟିଏ ପୀଠ ଅଛି, ସେହି ପୀଠର ପ୍ରଭା ରତ୍ନରାଶିର କାନ୍ତି, ଅଗ୍ନିକଣା ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ ପ୍ରାୟ ଦେଖାଯାଏ । ୪୦ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ତସ୍ୟ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତଂ ଦେବଂ ନାରାୟଣ ମନାମୟଂ ।
ଶ୍ରୀବତ୍ସକୌସ୍ତୁଭୋରସ୍କଂ ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷମଚ୍ୟୁତଂ । ୪୧ ।

ଅର୍ଥ — ସେହି ପୀଠ ପ୍ରଭାର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ନିରାମୟ ଦେବଦେବ ନାରାୟଣ ଅବସ୍ଥାନ କରିଅଛନ୍ତି । ତାହାଙ୍କର ବକ୍ଷସ୍ଥଳ ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଓ କୌସ୍ତୁଭମଣିରେ ଶୋଭାପାଏ, ଏବଂ ଚକ୍ଷୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ପୁଣ୍ଡରୀକ ତୁଲ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ଓ ସେ ଅଚ୍ୟୁତ । ୪୧ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଗଦା ପଦ୍ମ ଭୂଷଣଂ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମେବ ଚ ।
ଧନୁର୍ଶ୍ଚୈବ ତୁ ବାଣାଦ୍ୟ ଅଷ୍ଟବାହୁଧରଂ ହରିଂ । ୪୨ ।

ଅର୍ଥ—ତାହାଙ୍କର ହସ୍ତରେ ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଗଦା ଓ ପଦ୍ମ ଅଛି, ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଲଙ୍କାର-ରେ ତାହାଙ୍କ ଶରୀର ଅଳଙ୍କୃତ ହୋଇଅଛି, ତାହାଙ୍କର ଆଠଗୋଟି ବାହୁ, ସେହି ବାହୁମାନଙ୍କରେ ଶର ଧନୁ ପ୍ରଭୃତି ଅଛି ଶୋଭା ପାଏ ଓ ସେ ହରି ନାମରେ ପରିଚିତ । ୪୨ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ପଦ୍ମକିଞ୍ଜଳ୍କସଂକାଶଂ ତପ୍ତକାଞ୍ଚନସନ୍ନିଭଂ ।
ଶୁଦ୍ଧସ୍ଫଟିକସଂକାଶଂ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତସମପ୍ରଭଂ । ୪୩ ।

ଅର୍ଥ— ତାହାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣ ପଦ୍ମର କେଶର ଓ ତପ୍ତକାଞ୍ଚନ ତୁଲ୍ୟ ସୁନିର୍ମଳ । ଦେହର ଲାବଣ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧସ୍ଫଟିକ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ମଣି ତୁଲ୍ୟ ଅତି ସୁନ୍ଦର ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟକୋଟି ପ୍ରକାଶାଙ୍ଗଂ ଚନ୍ଦ୍ରକୋଟି ସୁଶୀତଳଂ ।
କେୟୂରନୂପୁରୈର୍ଦ୍ଦିବ୍ୟଂ କଟିସୂତ୍ରଞ୍ଚ ନିର୍ମଳଂ । ୪୪ ।

ଅର୍ଥ—ତାଙ୍କ ଶରୀରର ତେଜ କୋଟି ସୂର୍ଯ୍ୟ ତୁଲ୍ୟ, ଏବଂ ଶୀତଳତା କୋଟି ଚନ୍ଦ୍ରତୁଲ୍ୟ । ଆଉ ତାହାଙ୍କର ଚରଣଯୁଗଳ ନୂପୁର ଓ କେୟୂରରେ ଶୋଭା ପାଏ ଏବଂ ସୁନିର୍ମଳ କଟିଦେଶରେ କଟିସୂତ୍ର ଥିବାରୁ ଅତିସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କୃତେ ଶ୍ୱେତଂ ହରିଂ ବିଦ୍ୟାଚ୍ଚ୍ରେତାୟାଂ କାଳବର୍ତ୍ତିକଂ ।
ଦ୍ୱାପରେ ପୀତବର୍ଣ୍ଣଞ୍ଚ କାଳବର୍ଣ୍ଣଂ କଲୌ ଯୁଗେ । ୪୫ ।

ଅର୍ଥ—ସେହି ହରିଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟଯୁଗରେ ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣ, ତ୍ରେତା ଯୁଗରେ କୃଷ୍ଣ ବର୍ଣ୍ଣ, ଦ୍ୱାପରଯୁଗରେ ପୀତବର୍ଣ୍ଣ ଓ କଳିଯୁଗରେ କୃଷ୍ଣ-ବର୍ଣ୍ଣ ଜାଣିବ । ୪୫ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶୁଦ୍ଧଂ ସୂକ୍ଷ୍ମଂ ନିରାକାରଂ ନିର୍ବିକଳ୍ପଂ ନିରଞ୍ଜନଂ ।
ଅପ୍ରମେୟ ମଜଂ ଦେବଂ ତଂ ବିଦ୍ୟାତ୍ପୁରୁଷୋତ୍ତମଂ । ୪୬ ।

ଅର୍ଥ—ତାହାଙ୍କୁ ଶୁଦ୍ଧ, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ନିରାକାର, ନିର୍ବିକଳ୍ପ, ନିରଞ୍ଜନ, ଅପ୍ରମେୟ, ଅଜ, ଦେବଦେବ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ବୋଲି ଜାଣିବ । ୪୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତେନାଗ୍ନି ବହ୍ନିସଂଯୋଗେନର୍ଧୂମଂ ଜ୍ୟୋତିରୂପକଂ ।
କାରଣଂ ହେତୁନିର୍ବାଣଂ ହେତୁସାଧନ ବର୍ଜିତଂ । ୪୭ ।

ଅର୍ଥ—ଅଗ୍ନି ବହ୍ନି ସଂଯୋଗରେ ଯେପରି ନିର୍ଧୂମ ଜ୍ୟୋତି ଉଠେ ସେହିପରି ଯୋଗବହ୍ନି ଦ୍ୱାରା ତାହାଙ୍କର ଜ୍ୟୋତି ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଅଧିକ କଣ କହିବୁ ସେ ନିର୍ବାଣର ହେତୁ ଓ କାରଣ, ଏବଂ ହେତୁ ସାଧନ ବର୍ଜିତ । ୪୭ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଅମାତ୍ର ଶବ୍ଦରହିତଂ ସ୍ୱରବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଜିତଂ ।
ନାଦବିନ୍ଦୁକଳାତୀତଂ ଯସ୍ତଂ ବେଦ ସ ବେଦବିତ୍ । ୪୮ ।

ଅର୍ଥ—ସେ ମାତ୍ରାଶୂନ୍ୟ, ଶବ୍ଦଶୂନ୍ୟ, ସ୍ୱର ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବର୍ଜିତ, ନାଦ ବିନ୍ଦୁ ଏବଂ କଳାର ଅତୀତ, ତାହାଙ୍କୁ ଯେ ଜାଣେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ବେଦ-ବିତ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ବେଦଜ୍ଞ । ୪୮ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଅର୍ଜୁନ ଉବାଚ ।

ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବନା ନାସ୍ତି ଦୃଶ୍ୟମାନୋ ବିନଶ୍ୟତି ।
ଅବର୍ଣ୍ଣମକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ କଥଂ ଧ୍ୟାୟନ୍ତି ଯୋଗିନଃ । ୪୯ ।

ଅର୍ଥ—ଅର୍ଜୁନ କହିଲେ ଯେଉଁ ଅଦୃଶ୍ୟ ପଦାର୍ଥର ଭାବନା ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ, ଆଉ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ଯେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଯାନ୍ତି, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅକ୍ଷରରେ ଯେ ଅପ୍ରକାଶିତ ସେହି ବ୍ରହ୍ମକୁ ଯୋଗୀମାନେ କିପରି ଧ୍ୟାନ କରନ୍ତି ? । ୪୯ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ଅନ୍ତଃପୂର୍ଣ୍ଣଂ ବହିଃପୂର୍ଣ୍ଣଂ ମଧ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣଂ ତଥାତ୍ମନଃ ।
ସର୍ବସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ମାନଂ ସମାଧେସ୍ତସ୍ୟ ଲକ୍ଷଣଂ । ୫୦ ।

ଅର୍ଥ—ଭଗବାନ୍ କହିଲେ ଯାହାର ଅନ୍ତଃକରଣ, ବହିର୍ଭାଗ, ଓ ମଧ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ତାହାର ଆତ୍ମା ସର୍ବ ବିଷୟରେ ସମାନ ପ୍ରକାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବକୁ ଧାରଣ କରେ । ଜାଣ, ଏହି ସମାଧିର ଲକ୍ଷଣ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱଂ ଯଦା ପଶ୍ୟେଲ୍ଲମାଧେସ୍ତସ୍ୟ ଲକ୍ଷଣଂ ।

ଯାବତ୍ପଶ୍ୟେତ୍ ଖଗାକାରଂ ତାବତ୍ କାଳଂ ବଶ୍ୟଂ ଭବେତ୍ । ୫୧ ।

ଅର୍ଥ—ଯେତେବେଳେ ସକଳ ପଦାର୍ଥକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଦେଖିପାରେ ସେ ସମୟରେ ତାହାର ସମାଧି ଲକ୍ଷଣ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଯେଉଁ କାଳରେ ସେ ପକ୍ଷୀର ଆକାରକୁ ଦେଖି ପାରିବ ସେହି କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଶ୍ୟତାପରାୟଣ ହେବା ଉଚିତ । ୫୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଖମଧ୍ୟେ କୁରୁ ଚାତ୍ମାନମାତ୍ମମଧ୍ୟେ ଚ ଖଂ କୁରୁ ।

ଆତ୍ମାନଂ ଖେ ଲୟଂ କୃତ୍ୱା ନ କିଞ୍ଚିଦପି ଚିନ୍ତୟେତ୍ । ୫୨ ।

ଅର୍ଥ—ଆକାଶ ମଧ୍ୟରେ ଆତ୍ମାକୁ ସ୍ଥିର କର ଏବଂ ଆତ୍ମା ମଧ୍ୟରେ ଆକାଶକୁ ସ୍ଥିର କର । ଆତ୍ମାକୁ ଏହିପରି ସ୍ୱକୀୟପଦରେ ରଖି ପାରିଲେ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ କିଛିମାତ୍ର ରହିବ ନାହିଁ । ୫୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଭଗ୍ନେ କୁମ୍ଭେ ଯଥାକାଶୋ ମହାକାଶେ ବିଲୀୟତେ ।

ଭଗ୍ନେ ଚ ପ୍ରକୃତେ ଦେହେ ତଥାତ୍ମା ପରମାତ୍ମନି । ୫୩ ।

ଅର୍ଥ— ଯେପରି କୁମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗିଲେ ତାହା ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଆକାଶ ମହାକାଶରେ ବିଲୀନ ହୁଏ ସେହିପରି ଦେହୀର ପ୍ରାକୃତ ଦେହ ବିନଷ୍ଟ ହେଲେ ପରମାତ୍ମାଠାରେ ଆତ୍ମାର ବିଲୀନ ହୁଏ । ୫୩ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତଦ୍ଦେଶଂ ପରମାତ୍ମାନଂ ସ୍ମରେତ୍ ପାର୍ଥ ଅନନ୍ୟଭାକ୍ ।

ହୃତ୍ପଦ୍ମ କର୍ଣ୍ଣିକାମଧ୍ୟେ ଶୁଦ୍ଧଦୀପ୍ତି ଶିଖାକୃତି । ୫୪ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ପାର୍ଥ ଏହି ନିମିତ୍ତ ହୃଦୟପଦ୍ମସ୍ଥିତ କର୍ଣ୍ଣିକା ମଧ୍ୟରେ ଶୁଦ୍ଧବାୟୁକ ଅଗ୍ନିଶିଖା ତୁଲ୍ୟ ଯେ ପରମାତ୍ମାର ସ୍ଥାନ ଅଛି ତାହାକୁ ଏକମନରେ ଧ୍ୟାନ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ୫୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠାପୂର୍ବକଂ ଧେୟଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ତୁପରମେଶ୍ୱରଂ ।

ଅଶ୍ୱାରୂଢୋ ଗଜାରୂଢଃ ସଂଗ୍ରାମେ ସଂକଟେ ରଣେ । ୫୫ ।

ଅର୍ଥ – ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପବନର ଧ୍ୟାନ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । କାରଣ ଅଶ୍ୱ ଉପରେ, ଗଜ ଉପରେ, ସଗ୍ରାମରେ ବା ସଙ୍କଟରଣରେ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଧ୍ୟାନ ତ୍ୟାଗ ହେବ ନାହିଁ । ୫୫ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଏତଦେବ ସଦାଧ୍ୟାୟେତ୍ପରଂବ୍ରହ୍ମାଧିଗଚ୍ଛତି ।

ଆସୀନୋ ବା ଶୟାନୋ ବା ଗଚ୍ଛନ୍ ତିଷ୍ଠନ୍ସଦାଶୁଚିଃ । ୫୬ ।

ଅର୍ଥ – ପ୍ରାଣୀ ବସିଥାଉ, ବା ଶୋଇଥାଉ, ଯାଉଥାଉ ଅଥବା ଠିଆ ହୋଇଥାଉ ସର୍ବଦା ଶୁଚି ହୋଇ ଧ୍ୟେୟ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନ କଲେ ନିଶ୍ଚୟ ପରଂବ୍ରହ୍ମକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହେବ । ୫୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତସ୍ମାତ୍ସର୍ବ ପ୍ରଯତ୍ନେନ ଯୋଗଯୁକ୍ତୋ ଭବାର୍ଜୁନ ।

ଯୋଗିନାମପି ସର୍ବେଷାଂ ମଦ୍ଗତେନାନ୍ତରାତ୍ମନା ୫୭ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ଅର୍ଜୁନ ଏଥିସକାଶେ କହୁଛି ଯେ ତୁମ୍ଭେ ସର୍ବ ପ୍ରଯତ୍ନରେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ପାଇବା ନିମିତ୍ତ ଯୋଗର ଅନୁଷ୍ଠାନ କର । ଯୋଗିଗଣ ତଦ୍ଗତ-ଚିତ୍ତ ହୋଇ ଅନ୍ତଃକରଣରେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ପାଇବାପାଇଁ ଯୋଗାନୁଷ୍ଠାନ କରନ୍ତି । ୫୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କାଷଯ୍ୟାପକ୍ତେଷ୍ୱେବେଦଂ ଶାସ୍ତ୍ରମନ୍ଧସ୍ୟ ଦର୍ପଣଂ ।

ଅନଳସ୍ତୁତିଷ୍ଠାନସ୍ୟ ମୋହଗ୍ରସ୍ତୋ ବିବେକତା । ୫୮ ।

ଅର୍ଥ—ଅନ୍ଧପକ୍ଷରେ ଦର୍ପଣ ଯେପରି, ସେହିପରି ଜନପକ୍ଷରେ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ର ସେହିପରି । ତାହା ନ ହେଲେ ଅଗ୍ନିର ତୁଲ୍ୟ ହୀନ ମୋହ-ମୁଗ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିର ବିବେକୋଦୟ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ । ୫୮ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ସର୍ବସଙ୍କଳ୍ପନିର୍ମୁକ୍ତଃ ସଶେଷବାସନାତ୍ମକ ।
ନିରାଲମ୍ବେ ପଦେ ଶୂନ୍ୟେ ଯତ୍ନେନ ଉପଲଭ୍ୟତେ । ୬୯ ।

ଅର୍ଥ—ଅଧିକ କଣ କହିବ ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ସକଳ ପ୍ରକାର ବାସନାରୁ ନିର୍ମୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି ତାହାର ଅବଲମ୍ବନ ବର୍ଜ୍ଜିତ ଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଯେ ତେଜ ପ୍ରକାଶ ହୁଏ ତାହାଦ୍ୱାରା ଅମ୍ଭରେ ଆତ୍ମବସ୍ତୁର ଦର୍ଶନ ହୁଏ । ୬୯

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ତଦ୍ଦୁର୍ଗମଭ୍ୟସେନ୍ନିତ୍ୟଂ ଧ୍ୟାନମେତଦ୍ଧି ଯୋଗିନାଂ ।
ନିରାଲମ୍ବେ ପଦେ ପ୍ରାପ୍ତେ ଚିତ୍ତେ ନିଲୟତାଂ ଗତେ । ୭୦ ।

ଅର୍ଥ—ଅତଏବ ଯାହାଠାରୁ ସେହି ତେଜ ବାହାରେ ସର୍ବଦ ତାହାର ଅଭ୍ୟାସ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ; କାରଣ, ଏହି ଯୋଗିମାନଙ୍କର ଧ୍ୟାନ ନିରାଲମ୍ବ ପଦ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଚିତ୍ତର ବଲୀନତା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ୭୦ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ନିବର୍ତ୍ତନ୍ତେ କ୍ରିୟାଃ ସର୍ବା ଯସ୍ମିନ୍ଦୃଷ୍ଟେ ପରାବରେ ।
ଶିଳାମୃଦାରୁ ରଚିତା ଦେବତା ବୁଦ୍ଧିକଳ୍ପିତା । ୭୧ ।

ଅର୍ଥ—ତଥିର ପରାବର ବ୍ରହ୍ମ ପଦାର୍ଥର ଦର୍ଶନ ଲାଭ ହୁଏ ସୁତରା ଜୀବର ସମସ୍ତ କ୍ରିୟା କର୍ମ ନିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ । ଅଧିକ କଣ କହିବ ସେହି ମନୁଷ୍ୟରେ ବୁଦ୍ଧି କଳ୍ପିତ ଶିଳା, ମୃତ୍ତିକା ଓ ଦାରୁପ୍ରତିମା ପ୍ରଭି ଅନ୍ତର ରହେ ନାହିଁ । ୭୧ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଅକଳ୍ପିତଂ ସ୍ୱୟଂ ଜ୍ୟୋତିରାତ୍ମନୋ ଦେବତା ନ କିଂ ।
ଦେହୋ ଦେବାଳୟଃ ପ୍ରୋକ୍ତୋ ଜୀବୋ ଦେବଃ ସଦାଶିବଃ । ୭୨

ଅର୍ଥ—ମନମଧ୍ୟରେ ବିବେଚନା କରି ଦେଖ ଯେ ଅକଳ୍ପିତ ଜ୍ୟୋତି ଆତ୍ମାରୁ ସମ୍ଭୂତ ହୁଏ ସେ କଣ ଦେବତା ନୁହେ । ଯଥାର୍ଥ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ହେଲେ ଦେହର ଦେହ ଦେବାଳୟ ଏବଂ ଜୀବ ସଦାଶିବ ଦେବତା । ୭୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ତ୍ୟଜେଦଜ୍ଞାନ ନିର୍ମାଲ୍ୟଂ ସୋଽହଂଭାବେନ ପୂଜୟେତ୍ । ୬୩ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ଦେବତାର ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବାକୁ ହେଲେ ଅଜ୍ଞାନରୂପ ନିର୍ମାଲ୍ୟ ଓ ସୋଽହଂ ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂଜା କରିବ । ୬୩ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ସ୍ୱଦେହେ ପୂଜୟେଦ୍ଦେବଂ ନାନ୍ୟ ଦେହେ କଦାଚନ ।

ସ୍ୱଦେହୋପାସ୍ୟମଜ୍ଞାତ୍ୱା ଭିକ୍ଷାମଟତି ଦୁର୍ମତିଃ । ୬୪ ।

ଅର୍ଥ—ନିଜ ଦେହସ୍ଥିତ ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜା କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, କେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ଦେବତାଙ୍କର ପୂଜା କରିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱଶରୀରସ୍ଥ ଉପାସ୍ୟ ପ୍ରତି ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନ କରି କାଳଯାପନ କରେ ସେ ଦୁର୍ମତିର ଗୃହରେ ଅନ୍ନାଦ ଥାଉଁ ଅଜ୍ଞତା ଦୋଷରୁ ଭିକ୍ଷାର୍ଥରେ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରେ । ୬୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ସ୍ନାନଂ ମାନା ମଳତ୍ୟାଗଃ ଶୌଚମିନ୍ଦ୍ରିୟନିଗ୍ରହଃ ।

ଅଭେଦ ଦର୍ଶନଂ ଧ୍ୟାନଂ ଜ୍ଞାନଂ ନିର୍ବିଷୟଂ ମନଃ । ୬୫ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମନର ମାଳିନ୍ୟ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପାରେ ତାହାର ସେହି ସ୍ନାନ, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଂଯମ କରିପାରେ ତାହାର ସେହି ପବିତ୍ରତା, ଅଭେଦ ଦର୍ଶନର ନାମ ଧ୍ୟାନ ଓ ବିଷୟ ବାସନା ବିହୀନ ଅନ୍ତଃକରଣକୁ ଜ୍ଞାନ କୁହାଯାଏ । ୬୫ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅକ୍ରିୟୈବ ପରା ପୂଜା ମୌନମେବ ପରୋ ଜପଃ ।

ଅଚିନ୍ତୈବ ପରୋ ଯୋଗଃ ଅନିଚ୍ଛୈବ ପରଂ ସୁଖଂ । ୬୬ ।

ଅର୍ଥ—ଜୀବର ଯେ କ୍ରିୟାଶୂନ୍ୟତା ତାହାର ନାମ ପରମ ପୂଜା, ମୌନାବଲମ୍ବନ ପ୍ରଧାନ ଜପ, ଚିନ୍ତା ବିହୀନତା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଯୋଗ ଏବଂ ଇଚ୍ଛାର ଅଭାବ ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ବୋଲି କଥିତ ହୋଇଅଛି । ୬୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ନାସ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରୈଃ ପରୋ ମନ୍ତ୍ରୋ ନ ଦେବସ୍ତ୍ୱାତ୍ମନଃ ପରଃ ।
ନାନୁସନ୍ଧେଃ ପରା ପୂଜା ନ ହି ତୃପ୍ତେଃ ପରଂ ଫଳଂ । ୬୭ ।

ଅର୍ଥ—ବ୍ରହ୍ମ ଅପେକ୍ଷା ଆଉ ମନ୍ତ୍ର ନାହିଁ, ଆତ୍ମାଠାରୁ ଆଉ ପ୍ରଧାନ ଦେବତା ନାହିଁ, ଅନୁସନ୍ଧାନଠାରୁ ପୂଜା ଆଉ ନାହିଁ ଏବଂ ତୃପ୍ତିଠାରୁ ଫଳ ଆଉ ନାହିଁ । ୬୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଘଟେ ଭଗ୍ନେ ଘଟାକାଶୋ ମହାକାଶେ ବିଲୀୟତେ ।
ଦେହାଭାବେ ତଥା ଯୋଗୀ ସ୍ୱରୂପେ ପରମାତ୍ମନ । ୬୮ ।

ଅର୍ଥ— ଯେପରି ଘଟ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ତନ୍ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଆକାଶ ମହାକାଶରେ ଲୀନ ହୁଏ, ସେହିପରି ଯୋଗିର ଦେହ ବିନଷ୍ଟ ହେଲେ ପରମାତ୍ମାରେ ଲୀନ ହୁଏ । ୬୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଯତ୍ର ଯତ୍ର ମନୋ ଯାତି ତତ୍ର ତତ୍ର ସମାଧୟଃ । ୬୯ ।

ଅର୍ଥ—ସଂକ୍ଷେପରେ କହୁଅଛି ଶୁଣ, ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ମନ ଯାଏ ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ସମାଧିର ସଞ୍ଚରଣ ହୁଏ । ୬୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବାସନାସୁ ବିଲୀନାସୁ ଚତ୍ତେ ନିର୍ବିଷୟଂ ମନଃ ।
ଯସ୍ୟ ନିର୍ବିଷୟଂ ଚେତୋ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତଃ ସ ଉଚ୍ୟତେ । ୭୦ ।

ଅର୍ଥ—ବାସନା ଲୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ମନ ନିର୍ବିଷୟ ହୋଇ ଯାଏ, ଯେ ନିର୍ବାସନ ଚିତ୍ତ ତାହାକୁ ଜୀବନ୍ମୁକ୍ତ କହନ୍ତି । ୭୦ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କିଂ କରୋମି କ୍ୱ ଗଚ୍ଛାମି କିଂ ଗୃହ୍ଣାମିତ୍ୟଜାମି କିଂ ।
ଆତ୍ମନା ପୂରିତଂ ସର୍ବଂ ମହାକଳ୍ପାମ୍ବୁନା ଯଥା । ୭୧ ।

ଅର୍ଥ—କଳ୍ପାନ୍ତ କାଳୀନ ମହାଜଳ ସ୍ୱରୂପ ଆତ୍ମାଦ୍ୱାରା ଯେପରି ଏହି

ସଂସାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ, ସେହପର ଜୀବର ଅନ୍ତରେ କଣ କରିବ ? କୁଆଡ଼କୁ ଯିବ ? କଣ ଗ୍ରହଣ କରିବ ? କଣ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବ ? ଇତ୍ୟାଦି ଚିନ୍ତା ବଳବତ୍ତର ହୁଏ । ୭୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ନୈବ କଶ୍ଚିତ୍ତ୍ୱରେ ବନ୍ଧୋ ମୋକ୍ଷଦୋହ୍ୟଧନା ଭବେତ ।
ବନ୍ଧମୋକ୍ଷ ବକଲ୍ପୋଽୟଂ କଶ୍ଚିଦଜ୍ଞାନଲକ୍ଷଣଂ । ୭୨ ।

ଅର୍ଥ — ବିବେଚନା କରି ଦେଖ ଏହା ଅପେକ୍ଷା ବନ୍ଧନ ଆଉ ନାହିଁ ଏଥିରୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିଲେ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତି ହେଲା । ବନ୍ଧ ମୋକ୍ଷ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନାଜ୍ଞାନ ଭୂମ୍ ହକଟରେ କହିଲ । ୭୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଯଦସ୍ତି ଯଦ୍‌ଭାତି ତଦାତ୍ମରୂପଂ
ନ ଚ୍ଛନ୍ୟତୋ ଭାତି ନ ଚ୍ଛନ୍ୟଦସ୍ତି ।
ସ୍ୱଭାବସମ୍ବିତ୍ ପ୍ରତିଭାତି କେବଲା
ଗ୍ରାହ୍ୟଂ ଗୃହୀତେ ଚ ମୃଷା ବିକଲ୍ପନା । ୭୩ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ସଂସାରରେ ଯାହା ଅଛି ଏବଂ ଯାହା ଶୋଭା ପାଉଅଛି ସେହି ବ୍ରହ୍ମରୂପ ଜାଣ । ତଦ୍‌ଭିନ୍ନ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ବା ପ୍ରକାଶ ପାଏ ନାହିଁ । କେବଳ ସ୍ୱଭାବଶକ୍ତିରେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ । ଏହି ପଦାର୍ଥ ଗ୍ରାହ୍ୟ ଓ ଗ୍ରହୀତା, ଆଉ ସବୁ ବସ୍ତୁର ମିଥ୍ୟା । ୭୩ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ନ ବନ୍ଧୋଽସ୍ତି ନ ମୋକ୍ଷୋ ବା ବ୍ରହ୍ମୈବାସ୍ତି ନିରାମୟଂ ।
ନୈକମସ୍ତି ନଚ ଦ୍ୱିତ୍ୱଂ ସଚ୍ଚିତ୍କାରଂ ବିଜୃମ୍ଭତେ । ୭୪ ।

ଅର୍ଥ — ବିବେଚନା କରି ଦେଖିଲେ ଜୀବର ବନ୍ଧ ବା ମୋକ୍ଷ କିଛି-ମାତ୍ର ନାହିଁ । କେବଳ ନିରାମୟ ଏକମାତ୍ର ବ୍ରହ୍ମ ବିରାଜମାନ ହୋଇ-ଅଛନ୍ତି । ତହିଁରେ ଦ୍ୱୈତ ବା ଅଦ୍ୱୈତ ଭାବ ନାହିଁ । ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚୈତନ୍ୟ ରୂପରେ ବିଜୃମ୍ଭିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ୭୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ଗୀତାସାରଂ ପ୍ରବକ୍ଷ୍ୟାମି ତୁଭ୍ୟଂ ପାର୍ଥ ପୁରୋଦିତଂ ।
ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୋଗ ଯୁକ୍ତାତ୍ମା ସର୍ବବେଦାନ୍ତ ପାରଗଃ । ୨୫ ।

ଅର୍ଥ—ଭଗବାନ୍ କହିଲେ ହେ ପାର୍ଥ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଭଗବଦ୍‌ଗୀତା ପୂର୍ବରୁ କହିଥିଲି ତାହାର ଯେ ସାର କଥା ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କହିବ । ଆତ୍ମା ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୋଗଯୁକ୍ତ ଏବଂ ସର୍ବ ବେଦାନ୍ତର ପାରଗ ।୨୫

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଆତ୍ମଲାଭଃ ପରେ ନାନ୍ୟ ଆତ୍ମଦେହାଦି ବର୍ଜିତଃ ।
ରୂପାଦିହୀନ ଦେହାନ୍ତଃକରଣତ୍ୱାଦି ଲୋଚନଂ । ୨୬ ।

ଅର୍ଥ — ଆତ୍ମାଲାଭ ହି ପରମ ଲାଭ, ତା ଠାରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଲାଭ ଅନ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ସେହି ଆତ୍ମା ଦେହାଦି ବର୍ଜିତ ଆଉ ରୂପାଦି ହୀନ, ଅନ୍ତ ଦେହାନ୍ତରସ୍ଥ ଲୋଚନାଦି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ତାହାର କାରଣ । ୨୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବିଜ୍ଞାନରହିତଃ ପ୍ରାଣଃ ସୁଷୁପ୍ତୋଽହଂ ପ୍ରତୀୟତେ ।
ନାହମାତ୍ମା ଚ ଦୁଃଖାଦି ସଂସାରାଦି ସମନ୍ୱିତଃ । ୨୭ ।

ଅର୍ଥ —ପ୍ରାଣ ବିଜ୍ଞାନ ରହିଲେ ମୁଁ ଶୋଇ ଥିଲି ଏହିରୂପ ପ୍ରତୀତ ହୁଏ । ମୁଁ ଆତ୍ମା ମୋହର ସଂସାରାଦି ସଂସର୍ଗବଶରୁ କୌଣସି ସୁଖ ଦୁଃଖ ନାହିଁ । ୨୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବିଧୂମଇବ ଦୀପ୍ତାର୍ଚ୍ଚି ରାଦିତ୍ୟ ଇବ ଦୀପ୍ତିମାନ୍ ।
ବୈଦ୍ୟୁତୋଽଗ୍ନିରିବାକାଶେ ଦୃଶ୍ୟତେ ଆତ୍ମନାତ୍ମନି । ୨୮ ।

ଅର୍ଥ —ଯେଉଁପରି ବିଧୂମ ଅଗ୍ନି ଦୀପ୍ତି ପାଏ ସେହିପରି ଆତ୍ମା ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଦୀପ୍ତ କରେ । ଆଉ ଯେପରି ଆକାଶରେ ବିଦ୍ୟୁତାଗ୍ନି ପ୍ରକାଶ ହୁଏ ସେହିପରି ଆତ୍ମା ହୃଦୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ୨୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶ୍ରୋତ୍ରାଦୀନ ନ ପଶ୍ୟନ୍ତି ସ୍ୱଂ ସ୍ୱମାତ୍ମାନମାତ୍ମନା ।
ସର୍ବଜ୍ଞଃ ସର୍ବଦର୍ଶୀ ଚ କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞସ୍ତାନ ପଶ୍ୟତି । ୭୯ ।

ଅର୍ଥ—ଶ୍ରୋତ୍ରାଦି ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣଙ୍କର କିଛି ମାତ୍ର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ସେ-ମାନେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଜାଣି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସର୍ବଜ୍ଞ ସର୍ବଦର୍ଶୀ ଆତ୍ମା ସେହି ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟକୁ ଦର୍ଶନ କରେ । ୭୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଯଦା ପ୍ରକାଶତେ ହ୍ୟାତ୍ମା ପଟେ ଦୀପୋ ଜ୍ୱଳନ୍ନିବ ।
ଜ୍ଞାନମୁତ୍ପଦ୍ୟତେ ପୁଂସାଂ କ୍ଷୟାତ୍ପାପସ୍ୟ କର୍ମଣା । ୮୦ ।

ଅର୍ଥ—ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରଦୀପ ପରି ଯେତେବେଳେ ଆତ୍ମା ହୃଦପଟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ସେତେବେଳେ ପୁରୁଷର ପାପ ସକଳ କ୍ଷୟ ଯାଇ ଜ୍ଞାନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ୮୦ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଯଥାଦର୍ଶତଲପ୍ରଖ୍ୟେ ପଶ୍ୟତ୍ୟାତ୍ମାନମାତ୍ମନା ।
ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣୀନ୍ଦ୍ରିୟାର୍ଥାଂଶ୍ଚ ମହାଭୂତାନି ପଞ୍ଚକଂ । ୮୧ ।

ଅର୍ଥ—ଯେପରି ଦର୍ପଣରେ ଚାହିଁଲେ ଆପଣାର ରୂପକୁ ଆପେ ଦେଖି ପାରେ ସେହିପରି ଆତ୍ମା ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ରଖିଲେ ପଞ୍ଚମହାଭୂତର ଦର୍ଶନ ହୁଏ । ୮୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ମନୋବୁଦ୍ଧିରହଂକାରମବ୍ୟକ୍ତଂ ପୁରୁଷସ୍ତଥା ।
ପ୍ରସଙ୍ଖ୍ୟାନ୍ତ ପରିତ୍ୟାଗେ ମୁକ୍ତୋ ବନ୍ଧନୈର୍ଭବେତ । ୮୨ ।

ଅର୍ଥ—ମନ, ବୁଦ୍ଧି, ଅହଙ୍କାର, ଅବ୍ୟକ୍ତ, ପୁରୁଷ, ଏହି ସକଳର ସଙ୍ଖ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ସଂସାର ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ହୋଇ ଯାଏ । ୮୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ରାମମଖିଳଂ ମନସାଭିନିବେଶ୍ୟ ଚ ।
ମନଶ୍ଚୈବାପ୍ୟହଂକାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପ୍ୟ ଚ ପାଣ୍ଡବ । ୮୩ ।

ଅର୍ଥ—ହେ ପାଣ୍ଡବ ମନରେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସକଳ ଅବନବେଶ କରି ମନକୁ ଅହଙ୍କାରରେ ସ୍ଥାପନ କରିବ । ୮୩ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅହଂକାରଂ ତଥା ବୁଦ୍ଧୌ ବୁଦ୍ଧିଞ୍ଚ ପ୍ରକୃତାବପି ।
ପ୍ରକୃତିଂ ପୁରୁଷେ ସ୍ଥାପ୍ୟ ପୁରୁଷଂ ବ୍ରହ୍ମଣି ନ୍ୟସେତ୍ । ୮୪ ।

ଅର୍ଥ—ତତ୍ପରେ ଅହଙ୍କାରକୁ ବୁଦ୍ଧିରେ, ବୁଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରକୃତିରେ, ପ୍ରକୃତିକୁ ପୁରୁଷରେ ସ୍ଥାପନ କରି ସେହି ପୁରୁଷକୁ ବ୍ରହ୍ମରେ ନ୍ୟାସ କରିବ ।୮୪।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ନବଦ୍ୱାରମିଦଂ ଗେହଂ ତ୍ରିସ୍ଥୂଣଂ ପଞ୍ଚସାକ୍ଷିକଂ ।
କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞାଧିଷ୍ଠିତଂ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଯୋ ବେଦ ସ ପରଃ କବିଃ । ୮୫ ।

ଅର୍ଥ—ନବଦ୍ୱାର ବିଶିଷ୍ଟ, ଗୁଣତ୍ରୟର ଆଶ୍ରୟ, ପଞ୍ଚଭୂତାତ୍ମକ, ଆତ୍ମାଧିଷ୍ଠିତ ଦେହକୁ ଯେ ଜ୍ଞାନୀବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିପାରେ ତାହାକୁ ମହାକବି ବୋଲି ଜାଣିବ ।୮୫ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅଶ୍ୱମେଧ ସହସ୍ରାଣି ବାଜପେୟ ଶତାନି ଚ ।
ଜ୍ଞାନଯଜ୍ଞସ୍ୟ ସର୍ବାଣି କଳାଂ ନାର୍ହନ୍ତି ଷୋଡଶୀଂ । ୮୬ ।

ଅର୍ଥ—ଶତ ଅଶ୍ୱମେଧ ଓ ସହସ୍ର ବାଜପେୟ ଏହି ଜ୍ଞାନଯଜ୍ଞର ଷୋଡ଼ଶାଂଶ ଫଳ ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ।୮୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନୁବାଚ ।

ଯମଶ୍ଚ ନିୟମଶ୍ଚ ପାର୍ଥ ଆସନଂ ପ୍ରାଣସଂଯମଃ ।
ପ୍ରତ୍ୟାହାର ସ୍ତଥା ଧ୍ୟାନଂ ଧାରଣାର୍ଜୁନସପ୍ତମୀ ।
ସମାଧି ରଷ୍ଟଶ୍ଚାଙ୍ଗୋ ଯୋଗ ଉକ୍ତୋ ବିମୁକ୍ତୟେ । ୮୭ ।

ଅର୍ଥ – ଭଗବାନ୍ କହିଲେ ହେ ଅର୍ଜୁନ ଯମ, ନିୟମ, ଆସନ,

ପ୍ରାଣାୟାମ, ପ୍ରତ୍ୟାହାର, ଧ୍ୟାନ, ଧାରଣା ଓ ସମାଧି ଏମାନେ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଯୋଗର ମୁକ୍ତି ନିମିତ୍ତ ଉକ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ୮୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କର୍ମଣା ମନସା ବାଚା ସର୍ବଭୂତେଷୁ ସର୍ବଦା ।
ହିଂସାବିରମକୋଧର୍ମୋହ୍ୟହିଂସା ପରମଂ ସୁଖଂ । ୮୮ ।

ଅର୍ଥ—କାୟ, ମନ ଓ ବାକ୍ୟଦ୍ୱାରା ସର୍ବଦା ସର୍ବ ପ୍ରାଣିହିଂସାର ନିବୃତ୍ତି କରିବ । କାରଣ ଅହିଂସା ପରମଧର୍ମ ଓ ପରମସୁଖ । ୮୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବିଧିନା ଯା ଭବେଦ୍ଧିଂସା ସାତ୍ୱହିଂସା ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତିତା ।
ସତ୍ୟଂବ୍ରୂୟାତ୍ପ୍ରିୟଂ ବ୍ରୂୟାନ୍ନବ୍ରୂୟାତ୍ସତ୍ୟମପ୍ରିୟଂ ।
ପ୍ରିୟଂଚନାନୃତଂ ବ୍ରୂୟାଦେଷଧର୍ମଃ ସନାତନଃ । ୮୯ ।

ଅର୍ଥ—ବିଧି ପୂର୍ବକ ଯାଗାଦିରେ ଯେ ପଶୁ ବଳିଦାନାଦିରୂପ ହିଂସା କରାଯାଏ ସେ ହିଂସା ନୁହେ । ସର୍ବଦା ସତ୍ୟ ଓ ପ୍ରିୟବାକ୍ୟ କହିବ, କଦାଚ ଅସତ୍ୟ ଅପ୍ରିୟବାକ୍ୟ କହିବ ନାହିଁ । ଏହାର ନାମ ସନାତନ ଧର୍ମ । ୮୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ପରଦ୍ରବ୍ୟାପହରଣଂ ଚୌର୍ଯ୍ୟାଦ୍ୱାଥ ବଲେନ ବା ।
ସ୍ତେୟଂ ତସ୍ୟାନାଚରଣଂ ଅସ୍ତେୟଂ ଧର୍ମସାଧନଂ । ୯୦ ।

ଅର୍ଥ ଚୌର୍ଯ୍ୟ ଅଥବା ବଳପୂର୍ବକ ଯେ ପରଦ୍ରବ୍ୟର ଅପହରଣ ତାହାକୁ ସ୍ତେୟ କହାଯାଏ, କେତେବେଳେ ଏହି ସ୍ତେୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ନାହିଁ । କାରଣ ଅସ୍ତେୟ ଧର୍ମର ସାଧନ ସ୍ୱରୂପ । ୯୦ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କର୍ମଣା ମନସା ବାଚା ସର୍ବାବସ୍ଥାସୁ ସର୍ବଦା ।
ସର୍ବତ୍ର ମୈଥୁନତ୍ୟାଗଂ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟଂ ପ୍ରଚକ୍ଷ୍ୟତେ । ୯୧ ।

ଅର୍ଥ—ସବୁ କାଳରେ ଓ ସବୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଆଉ କାୟ ମନୋ ବାକ୍ୟରେ ମୈଥୁନ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବ, କାରଣ ଏହାକୁ ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ବୋଲନ୍ତି । ୨୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଦ୍ରବ୍ୟାସପ୍ୟଦାନଂ ଗୃହସ୍ଥସ୍ୟାପି ତଥେଚ୍ଛୟା ।
ଅପରିଗ୍ରହମିତ୍ୟାହୁସ୍ତଂ ପ୍ରଯତ୍ନେନ ବର୍ଜୟେତ୍ । ୨୨ ।

ଅର୍ଥ—ଆପଦ ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ଯେ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଏ ନାହିଁ ତାହାକୁ ଅପରିଗ୍ରହ କହନ୍ତି । ଅତଏବ ତାହାକୁ ଯତ୍ନ ପୂର୍ବକ ତ୍ୟାଗ କରିବ । ୨୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଦ୍ୱିଧାଶୌଚଂ ମୃଜ୍ଜଳାଭ୍ୟାଂ ବାହ୍ୟଂ ଭାବାଦଥାନ୍ତରଂ ।
ଯଦୃଚ୍ଛା ଲାଭତସ୍ତୁଷ୍ଟିଃ ସନ୍ତୋଷଃ ସୁଖଲକ୍ଷଣଂ । ୨୩ ।

ଅର୍ଥ—ଶୌଚ ଦୁଇପ୍ରକାର, ବାହ୍ୟ ଓ ଅନ୍ତର, ମୃତ୍ତିକା ଓ ଜଳ ଦ୍ୱାରା ବାହ୍ୟ ଏବଂ ଭାବଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର ଶୌଚ ହୁଏ । ଯଦୃଚ୍ଛା ଲାଭରେ ଯେଉଁ ତୁଷ୍ଟି ତାହାର ନାମ ସନ୍ତୋଷ, ସେହି ସୁଖର ଲକ୍ଷଣ ଜାଣିବ ।୨୩

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ମନସଶ୍ଚେନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଞ୍ଚ ଐକାଗ୍ର୍ୟଂ ପରମନ୍ତପ ।
ଶରୀରଶୋଷଣଞ୍ଚାପି କୃଚ୍ଛ୍ରଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣାଦିଭିଃ । ୨୪ ।

ଅର୍ଥ—ମନ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମାନଙ୍କର ଯେ ଏକାଗ୍ରତା ତାହାକୁ ପରମ ତପସ୍ୟା କହନ୍ତି । ଆଉ କୃଚ୍ଛ୍ର ଚାନ୍ଦ୍ରାୟଣାଦ ଦ୍ୱାରା ଯେ ଦେହ ଶୋଧନା ତାହାକୁ ତପସ୍ୟା କହନ୍ତି । ୨୪ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବେଦାନ୍ତ ଶତରୁଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଣବାଦି ଜପଂ ବୁଧାଃ ।
ସତ୍ତ୍ୱଶୁଦ୍ଧିକରଂ ପୁଂସାଂ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟଂ ପରିଚକ୍ଷତେ । ୨୫ ।

ଅର୍ଥ—ପୁରୁଷର ସତ୍ତ୍ୱଶୁଦ୍ଧି ନିମିତ୍ତ ଯେ ବେଦାନ୍ତ ପାଠ ଓ ଓଁକାରାଦି ମନ୍ତ୍ର ଜପ ତାହାକୁ ପଣ୍ଡିତମାନେ ସ୍ୱାଧ୍ୟାୟ କହନ୍ତି । ୨୫ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ସ୍ତୁତିସ୍ମରଣପୂଜାଦି ବାଙ୍ମନଃ କାୟକର୍ମଭିଃ ।
ଅନଶ୍ଚଳା ହରିଣୀ ଭକ୍ତି ରେତଦୀଶ୍ୱରବନ୍ଦନଂ । ୧୬ ।

ଅର୍ଥ—ସ୍ତୁତି, ନାମ ସ୍ମରଣ ଓ ପୂଜା ପ୍ରଭୃତି ଏବଂ କାୟମନୋବାକ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ହରିଙ୍କଠାରେ ଯେଉଁ ଅଚଳା ଭକ୍ତି ତାହାକୁ ଈଶ୍ୱର ବନ୍ଦନା କହନ୍ତି । ୧୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଆସନଂ ସ୍ୱସ୍ତିକଂ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ପଦ୍ମମର୍ଦ୍ଧାସନନ୍ତଥା ।
ପ୍ରାଣଃ ସ୍ୱଦେହଜୋ ବାୟୁସ୍ତସ୍ୟାମସ୍ତନ୍ନିରୋଧନଂ । ୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ସ୍ୱସ୍ତିକାସନ, ପଦ୍ମାସନ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧାସନ ଏମାନେ ଆସନରୂପରେ କଥିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଆଉ ସ୍ୱୀୟ ଦେହଗତ ବାୟୁର ନାମ ପ୍ରାଣ ଏବଂ ସେହି ବାୟୁର ନିରୋଧକୁ ପ୍ରାଣାୟାମ କହନ୍ତି । ୧୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଂ ବିଚରତାଂ ବିଷୟେଷୁ ଦ୍ୱିପତସ୍ତ୍ୱିବ ।
ନୟମଂ ପ୍ରୋଚ୍ୟତେ ସଦ୍ଭିଃ ପ୍ରତ୍ୟାହାରସ୍ତୁ ପାଣ୍ଡବ । ୧୮

ଅର୍ଥ— ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନେ ସଂସାର ବିଷୟରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ବିଷୟରୁ ନିବାରଣ କରିବ । ହେ ପାଣ୍ଡବ ଏହିରୂପ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିରୋଧକୁ ସାଧୁମାନେ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କହନ୍ତି । ୧୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ମୂର୍ତ୍ତାମୂର୍ତ୍ତବ୍ରହ୍ମରୂପଚିନ୍ତନଂ ଧ୍ୟାନମୁଚ୍ୟତେ ।
ଯୋଗାରମ୍ଭେ ମୂର୍ତ୍ତହରିଂ ଅମୂର୍ତ୍ତ ମପି ଚିନ୍ତୟେତ୍ । ୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ମୂର୍ତ୍ତ ଅମୂର୍ତ୍ତ ବ୍ରହ୍ମରୂପ ଚିନ୍ତନକୁ ଧ୍ୟାନ କହନ୍ତି । ଯୋଗାରମ୍ଭ ସମୟରେ ହରିଙ୍କି ଚିନ୍ତା କରିବ ତତ୍ପରେ ସେହି ବ୍ରହ୍ମରୂପର ଧ୍ୟାନ କରିବ । ୧୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅଗ୍ନିମଣ୍ଡଳମଧ୍ୟସ୍ଥୋ ବାସୁଦେବଶ୍ଚତୁର୍ଭୁଜଃ ।
ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଗଦା ପଦ୍ମ ଯୁକ୍ତଃ କୌସ୍ତୁଭସଂଯୁତଃ । ୧୦୦ ।

ଅର୍ଥ—ତେଜୋମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ଶଙ୍ଖଚକ୍ରଗଦାପଦ୍ମଧାରୀ ଚତୁର୍ଭୁଜ କୌସ୍ତୁଭ ଭୂଷିତ ବାସୁରୂପ ଦେବ ବିଦ୍ୟମାନ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ୧୦୦

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ବନମାଳୀ କୌସ୍ତୁଭେନ ଯତୋଽହଂ ବ୍ରହ୍ମସଂଜ୍ଞକଃ ।
ଧାରଣେଭ୍ୟୁର୍ଦ୍ୟତେ ଚେତ୍ତଂ ଧାର୍ଯ୍ୟତେ ଯନ୍ମନୋଲୟେ ।୧୦୧।

ଅର୍ଥ—କୌସ୍ତୁଭଧାରୀ ସେହି ବନମାଳୀ ଯେଉଁ ହେତୁରୁ ବ୍ରହ୍ମସଂଜ୍ଞକ ମନକୁ ଲୟ କରି ଉକ୍ତ ଦେବଙ୍କୁ ଧାରଣ କରି ପାରିଲେ ଧାରଣା ହୁଏ । ଏହି ଧାରଣକୁ ଧାରଣା କହନ୍ତି । ୧୦୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅହଂ ବ୍ରହ୍ମେତ୍ୟବସ୍ଥାନଂ ସମାଧିରଭିଧୀୟତେ ।
ଅହଂ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ମି ବାକ୍ୟାଚ୍ଚ ଜ୍ଞାନାନ୍ମୋକ୍ଷୋ ଭବେନ୍ନୃଣାଂ । ୧୦୨

ଅର୍ଥ—ଅହଂ ରୂପ ବ୍ରହ୍ମର ଅବସ୍ଥାନକୁ ସମାଧି କହନ୍ତି । 'ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମ' ଏହିରୂପ ବାକ୍ୟ ଓ ଜ୍ଞାନ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କର ମୋକ୍ଷଲାଭ ହୁଏ । ୧୦୨ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧୟାନନ୍ଦଚୈତନ୍ୟଂ ଲକ୍ଷୟିତ୍ୱା ସ୍ଥିତସ୍ୟ ଚ ।
ବ୍ରହ୍ମାହମସ୍ମ୍ୟହଂ ବ୍ରହ୍ମ ଅହଂବ୍ରହ୍ମ ପଦାର୍ଥୟୋଃ । ୧୦୩ ।

ଅର୍ଥ – ଶ୍ରଦ୍ଧା ପୂର୍ବକ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଅବସ୍ଥିତ ହେଲେ "ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମ" ଏବଂ "ବ୍ରହ୍ମ ମୁଁ" ଏହିପରି ଅହଂ ଓ ବ୍ରହ୍ମ ପଦାର୍ଥର ପରିଜ୍ଞାନ ହୁଏ । ୧୦୩ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଶ୍ରୀଭଗବାନୁବାଚ ।

ଗୀତାସାରଂ ଇତ ପ୍ରୋକ୍ତଂ ଯଥାନାପି ମୟା ତବ ।
ଯଃ ପଠେଚ୍ଛୃଣୁୟାଦ୍ୱାପିସୋଽପି ମୋକ୍ଷମବାପ୍ନୁୟାତ୍ । ୧୦୪ ।

ଅର୍ଥ—ଶ୍ରୀହରି କହିଲେ ମୁଁ ଯଥାର୍ଥ ଗୀତାସାର ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ କହିଲି, ଯେ ଏହା ପାଠ ଅଥବା ଶ୍ରବଣ କରେ ସେ ମୋକ୍ଷପଦକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ୧୦୪

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଗୀତାସାରମିଦଂ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ରେ ସୁନିଶ୍ଚିତଂ । ୧୦୫ ।

ଅର୍ଥ—ସବୁ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କମଧ୍ୟରେ ଏହି ଗୀତାସାର ଶାସ୍ତ୍ର ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇଅଛି । ୧୦୫ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଯତ୍ର ସ୍ଥିତଂ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନଂ ବେଦଶାସ୍ତ୍ରେଷୁ ନିଶ୍ଚିତଂ ।
ଇଦଂ ଶାସ୍ତ୍ରଂ ମୟାପ୍ରୋକ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମବେଦାର୍ଥଦର୍ପଣଂ । ୧୦୬ ।

ଅର୍ଥ—ଏଥିରେ ବେଦଜ୍ଞାନ ଓ ବ୍ରହ୍ମନିରୂପଣ ବିଶେଷରୂପରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଅଛି, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନପକ୍ଷରେ ଏହି ଶାସ୍ତ୍ର ଦର୍ପଣ ତୁଲ୍ୟ, ମୁଁ ଏ ବିଷୟ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେଲି । ୧୦୬ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ଯଃ ପଠେତ୍ ପ୍ରୟତୋ ଭୂତ୍ୱା ସ ଗଚ୍ଛେତ୍‌ବିଷ୍ଣୁଶାଶ୍ୱତଂ ।
ଏତତ୍‌ପୁଣ୍ୟଂ ପାପହରଂ ଧନ୍ୟଂ ଦୁଃଖପ୍ରଣାଶନଂ । ୧୦୭ ।

ଅର୍ଥ—ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଯତ୍ନ ହୋଇ ପାପହାରକ, ଦୁଃଖବିନାଶକ ଏହି ପ୍ରଶଂସନୀୟ ପବିତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଠ କରେ ସେ ଶାଶ୍ୱତ ବିଷ୍ଣୁଲୋକକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ୧୦୭ ।

ଶ୍ଲୋକଃ ।

ପଠତାଂ ଶୃଣ୍ୱତାଂ ବାପି ବିଷ୍ଣୋର୍ମାହାତ୍ମ୍ୟମୁତ୍ତମଂ ।
ସ୍ୱର୍ଗୋଽପି ହସ୍ତକନ୍ତେଷାମପବର୍ଗୋ ଭବେଦ୍ଧ୍ରୁବଂ । ୧୦୮ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁମାନେ ଏହି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବିଷ୍ଣୁ ମହାତ୍ମ୍ୟ ପଠନ ବା ଶ୍ରବଣ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କପକ୍ଷରେ ସ୍ୱର୍ଗବାସ ସାମାନ୍ୟ କଥା, କିନ୍ତୁ ଅପବର୍ଗକୁ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ୧୦୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶପୁରାଣାନି ନବ ବ୍ୟାକରଣାନି ଚ ।
ନିର୍ମଥ୍ୟ ଚତୁରୋ ବେଦାନ୍ ମୁନିନା-ଭାରତଂ କୃତଂ । ୧୦୯ ।

ଅର୍ଥ—ବ୍ୟାସଦେବ ଅଷ୍ଟାଦଶ ପୁରାଣ, ନବ ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଚାରିବେଦକୁ ମନ୍ଥନ କରି ମହାଭାରତ ରଚନା କରିଥିଲେ । ୧୦୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଭାରତୋ ଦଧିକୁଣ୍ଡସ୍ୟ ଗୀତା ନିର୍ମଥିତସ୍ୟ ଚ ।
ସାରମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ କୃଷ୍ଣେନ ଅର୍ଜୁନସ୍ୟ ମୁଖେ ହୁତଂ । ୧୧୦ ।

ଅର୍ଥ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭାରତ ରୂପ ଦଧିକୁଣ୍ଡ ନିର୍ମନ୍ଥନ କରି ତହିଁରୁ ଗୀତା-ରୂପ ଘୃତ ବାହାର କରି ଅର୍ଜୁନରୂପ ଅଗ୍ନି ମୁଖରେ ହୋମ କରିଥିଲେ । ୧୧୦

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ମଳାଦ୍ୟଶୌଚିନାଂ ପୁଂସା ଗଙ୍ଗାସ୍ନାନଂ ଦିନେ ଦିନେ ।
ସକୃଦ୍ଗୀତାମ୍ଭସି ସ୍ନାନଂ ସଂସାରମଳନାଶନଂ । ୧୧୧ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁମାନେ ଅଶୁଚି ଏବଂ ମଳାଦି ଦୋଷଯୁକ୍ତ ସେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ଗଙ୍ଗାସ୍ନାନ କରି ପବିତ୍ର ହୁଅନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଯଦି ଥରେ ମାତ୍ର ଗୀତା ଜଳରେ ସ୍ନାନ କଲେ ଅନ୍ୟ ମଳର କଥା କଣ, ସଂସାର ମଳ ବିଦୂରିତ ହୋଇଯାଏ । ୧୧୧ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କେବଳେନୋଦକେନୈବ ମନ୍ତ୍ରଂ ଜପ୍ତ୍ୱେଦମର୍ଚ୍ଚୟେତ୍ ।
ସ୍ୱଳ୍ପଦୋଷବିନାଶାର୍ଥଂ ସ୍ନାନାଦ୍ୟୈତଦ୍‌ଦୀଦୃଶଂ । ୧୧୨ ।

ଅର୍ଥ—ଅଧିକ କଣ କହିବି ଗୀତା—ଜଳରେ ସ୍ନାନ କରିବାର ପ୍ରୟୋ-ଜନ ନାହିଁ କେବଳ ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ ଜପାନ୍ତେ ଗୀତାର ଅର୍ଚ୍ଚନା

କଲେ ଅପବବତାର ଶାନ୍ତି ହୋଇଯାଏ, ସ୍ୱଳ୍ପ ଦୋଷ ବନାଶ ନମିତ୍ତ ସ୍ଥାନ କଥା କୁହା ଯାଇଅଛି । ୧୧୬ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଗୀତାନାମସହସ୍ରେଣ ସ୍ତବରାଜୋ ବନର୍ମିତଃ ।
ଯସ୍ୟ କୁକ୍ଷୌଚ ବର୍ତ୍ତେତ ସୋଽପି ନାରାୟଣଃ ସ୍ମୃତଃ । ୧୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ସହସ୍ର ଗୀତା ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣରେ ସ୍ତବରାଜର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ-ଅଛି । ଅଧିକ କଣ କହବ ଯାହାର କୁକ୍ଷିରେ ଏହି ଗୀତାସାର ଅବସ୍ଥିତ କରେ ସେ ନାରାୟଣ ସ୍ୱରୂପରେ କଥିତ ହୁଏ । ୧୧୭ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ସର୍ବଦେବମୟୀ ଗୀତା ସର୍ବଧର୍ମମୟୋ ମନୁଃ ।
ସାର୍ବତୀର୍ଥମୟୀ ଗଙ୍ଗା ସର୍ବଦେବମୟୋ ହରିଃ । ୧୧୮ ।

ଅର୍ଥ—ଗୀତା ସର୍ବଦେବମୟୀ ମନୁ ସର୍ବଧର୍ମମୟ, ଗଙ୍ଗା ସର୍ବତୀର୍ଥ-ମୟୀ, ହରି ସର୍ବ ଦେବମୟ । ୧୧୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ପାଦସ୍ୟାପ୍ୟର୍ଦ୍ଧପାଦଂ ବା ଶ୍ଳୋକଂ ଶ୍ଳୋକାର୍ଦ୍ଧମେବବା ।
ନିତ୍ୟଂ ଧାରୟତେ ଯସ୍ତୁ ସ ମୋକ୍ଷମଧିଗଚ୍ଛତି । ୧୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହି ଗୀତାର ଏକପାଦ, ଅର୍ଦ୍ଧପାଦ, ପୂର୍ଣ୍ଣଶ୍ଳୋକ ବା ଶ୍ଳୋକାର୍ଦ୍ଧ ପ୍ରତିଦନ ଧାରଣ କରେ ସେ ମୋକ୍ଷ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ୧୧୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

କୃଷ୍ଣବୃକ୍ଷ ସମୁଦ୍ଭୂତା ଗୀତାମୃତହରୀତକୀ ।
ମାନୁଷୈଃ କିଂ ନ ଖାଦେତ କଳୌ ମଳବରେଚନୀ । ୧୨୦ ।

ଅର୍ଥ—କୃଷ୍ଣରୂପ ବୃକ୍ଷରୁ ଜାତ ହୋଇଅଛି ଏହି କଳିମଳବରେ-ଚନକାରଣୀ ଗୀତାରୂପ ଅମୃତହରୀତକୀରସକୁ ମନୁଷ୍ୟମାନେ ଆସ୍ୱାଦନ ନ କରିବେ କି ? ଅବଶ୍ୟ କରିବେ । ୧୨୦ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଗଙ୍ଗା ଗୀତା ତଥା ଭିକ୍ଷୁଃ କପିଳା ସାଧୁସେବନଂ ।
ସୁପ୍ରିୟଂ ପଦ୍ମନାଭସ୍ୟ ପାବନଂ କିଃ କଲୌ ଯୁଗେ । ୧୧୭ ।

ଅର୍ଥ—ଗଙ୍ଗାତୀର,ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର, ଭିକ୍ଷୁକାଶ୍ରମର ଆଶ୍ରୟ, କପିଳା ଧେନୁର ସେବା ଓ ସାଧୁସେବା ଏମାନେ କଳିଯୁଗରେ ଏକମାତ୍ର ପବିତ୍ରତାର କାରଣ ଏବଂ ପଦ୍ମନାଭଙ୍କର ପ୍ରିୟ । ଏତଦ୍ଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କେହି ନାହିଁ ।୧୧୭

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଗୀତା ସୁଗୀତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟା କିମନ୍ୟୈଃ ଶାସ୍ତ୍ରବିସ୍ତରୈଃ ।
ଯା ସ୍ୱୟଂ ପଦ୍ମନାଭସ୍ୟ ମୁଖପଦ୍ମାଦ୍ୱିନିଃ ସୃତା । ୧୧୮ ।

ଅର୍ଥ—ଏହି ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର ପଦ୍ମନାଭଙ୍କ ମୁଖପଦ୍ମରୁ ବିନିର୍ଗତ ହୋଇ ଅଛି ଅତଏବ ବହୁତର ଶାସ୍ତ୍ରଚର୍ଚ୍ଚାରେ କିଛି ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ସୁନ୍ଦର ରୂପେ ଏହି ଗୀତାକୁ ପାଠ କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ୧୧୮ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଅପଦଂ ନରକଂ ଘୋରଂ ଗୀତାଧ୍ୟାୟୀ ନ ପଶ୍ୟତି ।
ଗଙ୍ଗା ଗୀତା ଚ ଗାୟତ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ହୃଦି ସଂସ୍ଥିତଃ । ୧୧୯ ।

ଅର୍ଥ—ଗୀତା ଅଧ୍ୟୟନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଘୋରତର ଅପଦ ବା ନରକ ଦର୍ଶନ କରେ ନାହିଁ । ଗଙ୍ଗା, ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର, ଆଉ ଗାୟତ୍ରୀ ଓ ଗୋବିନ୍ଦ ଯାହାର ହୃଦୟ ମଧ୍ୟରେ ଥାଆନ୍ତି । ୧୧୯ ।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ଚତୁର୍ବର୍ଗଃ କରେ ପ୍ରାପ୍ତଃ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ନ ବିଦ୍ୟତେ ।
ଏତଦ୍ରହସ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟସ୍ତୁ ପୁଣ୍ୟଂ ଦୁଃଖଦ୍ରଣାଶନଂ । ୧୨୦ ।

ଅର୍ଥ—ଚତୁର୍ବର୍ଗ ତାହାର କରରେ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ଆଉ ପୁନର୍ବାର ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରେ ନାହିଁ । ଏହି ରହସ୍ୟ ଅତି ପବିତ୍ର ଓ ଦୁଃଖ ବିନାଶନକାରୀ ଅଟେ ।୧୨୦।

ଶ୍ଳୋକଃ ।

ପଠତାଂ ଶୃଣ୍ୱତାଂ ବାପି ବିଷ୍ଣୋର୍ମାହାତ୍ମ୍ୟମୁତ୍ତମଂ ।
ଭବେଦ୍ବଘ୍ନଂ ନ ସର୍ବଂ ଦୁଃଖଂ ପୁଣ୍ୟମବାପ୍ନୁୟାତ୍ । ୧୨୧ ।

ଅର୍ଥ—ଯେ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଉତ୍ତମ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ପଢ଼େ ଅଉ ଶୁଣେ ତାହାର ବଘ୍ନ ନ ରହେ ସକଳ ଦୁଃଖ ବିନଷ୍ଟ ହୁଏ ଓ ପୁଣ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ।।

ଇତି ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାୟାଂ ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣାର୍ଜୁନ ସଂବାଦେ ଶ୍ରୀମଦ୍‌ଗୀତାସାରଂ ସମାପ୍ତଂ ।

ଓଁ

ସପ୍ତଶ୍ଳୋକୀଗୀତା ।

ଓଁ ମିତ୍ୟେକାକ୍ଷରଂ ବ୍ରହ୍ମ ବ୍ୟାହରନ୍ ମା ମନୁସ୍ମରନ୍ ।
ଯଃ ପ୍ରୟାତି ତ୍ୟଜନ୍ ଦେହଂ ସ ଯାତି ପରମାଂ ଗତିଂ । ୧ ।
ସର୍ବତଃ ପାଣିପାଦଂ ତେ ସର୍ବତୋଽକ୍ଷି ଶିରୋମୁଖଂ ।
ସର୍ବତଃ ଶ୍ରୁତିମଁଲ୍ଲୋକେ ସର୍ବମାବୃତ୍ୟ ତିଷ୍ଠତି । ୨ ।

ଅର୍ଜୁନ ଉବାଚ ।

ସ୍ଥାନେ ହୃଷୀକେଶ ତବ ପ୍ରକୀର୍ତ୍ତ୍ୟା
ଜଗତ୍ ପ୍ରହୃଷ୍ୟତ୍ୟନୁରଜ୍ୟତେ ଚ ।
ରକ୍ଷାଂସି ଭୀତାନ ଦଶୋ ଦ୍ରବନ୍ତି
ସର୍ବେ ନମସ୍ୟନ୍ତି ଚ ସିଦ୍ଧସଂଘାଃ । ୩ ।

କବିଂ ପୁରାଣମନୁଶାସିତାର
ମଣୋରଣୀୟାଂ ସମନୁସ୍ମରେଦ୍ୟଃ ।
ସର୍ବସ୍ୟ ଧାତାରମଚିନ୍ତ୍ୟରୂପ
ମାଦିତ୍ୟବର୍ଣ୍ଣଂ ତମସଃ ପରସ୍ତାତ୍ । ୩ ।
ପ୍ରୟାଣକାଳେ ମନସା ଚଳେନ
ଭକ୍ତ୍ୟା ଯୁକ୍ତୋ ଯୋଗବଳେନ ଚୈବ ।
ଭ୍ରୁବୋର୍ମଧ୍ୟେ ପ୍ରାଣମାବେଶ୍ୟ ସମ୍ୟକ୍
ସତଂ ପରଂ ପୁରୁଷ ମୁପୈତି ଦିବ୍ୟଂ । ୪ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱମୂଳ ମଧଃ ଶାଖମଶ୍ୱତ୍ଥଂ ପ୍ରାହୁରବ୍ୟୟଂ ।
ଛନ୍ଦାଂସି ଯସ୍ୟ ପର୍ଣ୍ଣାନି ଯସ୍ତଂ ବେଦ ସ ବେଦବିତ୍ । ୫ ।
ଅହଂ ବୈଶ୍ୱାନରୋ ଭୂତ୍ୱା ପ୍ରାଣିନାଂ ଦେହମାଶ୍ରିତଃ ।
ପ୍ରାଣାପାନସମାଯୁକ୍ତଃ ପଚାମ୍ୟନ୍ନଂ ଚତୁର୍ବିଧଂ । ୬ ।
ମନ୍ମନା ଭବ ମଦ୍‌ଭକ୍ତୋ ମଦ୍ୟାଜୀ ମାଂ ନମସ୍କୁରୁ ।
ମାମେବୈଷ୍ୟସି ଯୁକ୍ତ୍ୱୈବ ମାତ୍ମାନଂ ମତ୍ପରାୟଣଃ । ୭ ।

ଶ୍ରୀ ଭଗବାନୁବାଚ ।

ଯୋ ମାଂ ଗୀତା ସମୁଦ୍ଦେନ ସ୍ତୋତୁମିଚ୍ଛତି ପାଣ୍ଡବ ।
ସ ଏବ ଧୃତଃ ଶ୍ଲୋକୈଃ ସ୍ତୁତ ଏବ ନ ସଂଶୟଃ । ୮

ଇତି ସପ୍ତଶ୍ଲୋକୀ ଗୀତା ସମାପ୍ତା ।

ବ୍ରହ୍ମକୃତ

ଗଙ୍ଗାସହସ୍ରନାମ ।

ଓଁ ଗଙ୍ଗାୟୈ ନମଃ ।

ଓଁକାରରୂପିଣୀ ଦେବୀ ଶ୍ୱେତା ସର୍ବସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ଶାନ୍ତଃ ଶାନ୍ତା କ୍ଷମା ଶକ୍ତିଃ ପରା ପରମଦେବତା । ୧ ।
ଶୈଳେନ୍ଦ୍ରବାସିନୀ ସ୍ୱର୍ଗବାସିନୀ ଦୁର୍ଗମପ୍ରିୟା ।
ନିରଞ୍ଜନା ଚ ନିର୍ଲେପା ନିର୍ମଳା ନିରହଂକ୍ରିୟା । ୨ ।
ପ୍ରସନ୍ନା ଶୁକ୍ଳଦଶନା ପରମାର୍ଥା ପୁରାତନୀ ।
ନିରାକାରା ଚ ଶୁଦ୍ଧା ଚ ବ୍ରହ୍ମାଣୀ ବ୍ରହ୍ମରୂପିଣୀ । ୩ ।
ଦୟା ଦୟାବତୀ ଦୀର୍ଘା ସର୍ବବନ୍ଦ୍ୟା ଦୁରେଦରା ।
ଶୈଳକନ୍ୟା ଶୈଳରାଜବାସିନୀ ଶୈଳନନ୍ଦିନୀ । ୪ ।
ମନ୍ଦାକିନୀ ମହାନନ୍ଦା ସ୍ୱର୍ଧୁନୀ ସ୍ୱର୍ଗବାହିନୀ ।
ମୋକ୍ଷାଖ୍ୟା ମୋକ୍ଷଫଳଦା ଭକ୍ତିମୁକ୍ତିପ୍ରଦାୟିନୀ । ୫ ।
ଜଳରୂପା ଜଳମୟୀ ଜଳେଶୀ ଜଳବାସିନୀ ।
ଦୀର୍ଘଜିହ୍ୱା କରାଳାକ୍ଷୀ ଚଣ୍ଡାକ୍ଷା ଚଣ୍ଡତୋମୁଖୀ । ୬ ।
ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣା ଚନ୍ଦ୍ରଦୃଷ୍ଟି ଚନ୍ଦ୍ରେଶୀ ଚନ୍ଦ୍ରବଦନା ।
ବୈଷ୍ଣବୀ ବିଷ୍ଣୁପାଦାବ୍ଜସମ୍ଭୂତା ବିଷ୍ଣୁବାହିନୀ । ୭ ।
ବିଷ୍ଣୁସ୍ୱରୂପିଣୀ ସନ୍ଧ୍ୟା ବାଳା ବୃଦ୍ଧା ବୃଦ୍ଧତରା ।
ପୀୟୂଷପୂର୍ଣ୍ଣା ପୀୟୂଷବାହିନୀ ମଧୁରଦ୍ରବା । ୮ ।
ସରସ୍ୱତୀ ଚ ଯମୁନା ଗୋଦା ଗୋଦାବରୀ ବରା ।
ବରେଣ୍ୟା ବରଦା ବାଗ୍ମୀ ବରକନ୍ୟା ବରେଶ୍ୱରୀ । ୯ ।
ବନ୍ଦ୍ୟସୀ ବନ୍ଦ୍ୟବରଶ୍ରେଷ୍ଠା ବାଗୀଶା ବାଗ୍‌ରୂପିଣୀ ।

ବାରହୀ ବନସଂସ୍ଥା ଚ ବୃକ୍ଷସ୍ଥା ବୃକ୍ଷସୁନ୍ଦରୀ । ୧୦ ।
ବାରୁଣୀ ବରୁଣଜ୍ୟେଷ୍ଠା ବରା ବରୁଣବଲ୍ଲଭା ।
ବରୁଣ ପ୍ରଣତା ଦେବୀ ବରୁଣାନନ୍ଦକାରିଣୀ । ୧୧ ।
ବନ୍ଦ୍ୟା ବୃନ୍ଦାବଳୀ ବୃନ୍ଦା ଭର୍ମଣା ବୃଷଭବାହିନୀ ।
ଦାକ୍ଷାୟଣୀ ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ଶ୍ୟାମା ପରମସୁନ୍ଦରୀ । ୧୨ ।
ଶିବପ୍ରିୟା ଶିବବନ୍ଦ୍ୟା ଶିବମସ୍ତକବାସିନୀ ।
ଶିବମସ୍ତକଭୂଷା ଚ ବିଷ୍ଣୁପାଦବନ୍ଧା ତଥା । ୧୩ ।
ଆପତ୍ତିନାଶିନୀ ଦୁର୍ଗତାରିଣୀ ଜଗଦୀଶ୍ୱରୀ ।
ଗୀତା ପୁଣ୍ୟଚରିତା ଚ ପୁଣ୍ୟ ନାମ୍ନୀ ଶୁଚିଶ୍ରବା । ୧୪ ।
ଶ୍ରୀରାମା ରାମରୂପା ଚ ରାମଚନ୍ଦ୍ରୈକଚନ୍ଦ୍ରିକା ।
ରାଘବୀ ରଘୁବଂଶେଶୀ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶପ୍ରତିଷ୍ଠିତା । ୧୫ ।
ସୂର୍ଯ୍ୟା ସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରିୟା ଗୌରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳଭେଦିନୀ ।
ଭଗିନୀ ଭାଗ୍ୟଦା ଭବ୍ୟା ଭାଗ୍ୟପ୍ରାପ୍ୟା ଭଗେଶ୍ୱରୀ । ୧୬ ।
ଭବ୍ୟୋଚ୍ଚୟୋପଲବ୍ଧା ଚ କୋଟିଜନ୍ମ ତପଃଫଳା ।
ତପସ୍ୱିନୀ ତାପସୀ ଚ ତପନ୍ତ୍ୟ ତାପନାଶିନୀ । ୧୭ ।
ବୈଷ୍ଣ ବେଦଦ୍ରବାକାରା ଶିବଗାନାମୃତୋଦ୍ଭବା ।
ଆନନ୍ଦଦ୍ରବରୂପା ଚ ପୂର୍ଣ୍ଣାନନ୍ଦମୟୀ ଶିବା । ୧୮ ।
କୋଟିସୂର୍ଯ୍ୟପ୍ରଭା ପାପଧ୍ୱାନ୍ତସଂହାରକାରିଣୀ ।
ପାବନୀ ପରମା ପୁଣ୍ୟା ତେଜସ୍ୱିନୀ ଶଶିପ୍ରଭା । ୧୯ ।
ଶଶିକୋଟିପ୍ରକାଶା ଚ ତ୍ରିଜଗଦ୍ଦୀପ୍ତିକାରିଣୀ ।
ସତ୍ୟା ସତ୍ୟସ୍ୱରୂପା ଚ ସତ୍ୟଜ୍ଞା ସତ୍ୟସମ୍ଭବା । ୨୦ ।
ସତ୍ୟାଶ୍ରୟା ସତୀ ଶ୍ୟାମା ନବୀନା ନରକାନ୍ତକା ।
ସହସ୍ରଶୀର୍ଷା ଦେବେଶୀ ସହସ୍ରାକ୍ଷୀ ସହସ୍ରପାତ୍ । ୨୧ ।
ଲକ୍ଷବକ୍ତ୍ରା ଲକ୍ଷପାଦା ଲକ୍ଷହସ୍ତା ବିଲକ୍ଷଣା ।
ସଦା ନୂତନରୂପା ଚ ଦୁର୍ଲଭା ସୁଲଭା ଶୁଭା । ୨୨ ।

ରକ୍ତବର୍ଣ୍ଣା ଚ ରକ୍ତାକ୍ଷୀ ତ୍ରିନେତ୍ରା ଶିବସୁନ୍ଦରୀ ।
ଭଦ୍ରକାଳୀ ମହାକାଳୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀର୍ଗଗନବାସିନୀ ।। ୧୩ ।।
ମହାବଳା ସିଦ୍ଧବନ୍ଦ୍ୟା ମନ୍ତ୍ରରୂପା ସୁମନ୍ତ୍ରିତା ।
ରାଜସିଂହାସନସ୍ଥା ଚ ରାଜରାଜେଶ୍ୱରୀ ରମା ।। ୧୪ ।।
ରାଜକନ୍ୟା ରାଜପୂଜ୍ୟା ମନ୍ଦମାରୁତଗମନା ।
ଦେବବୃନ୍ଦପ୍ରପୂଜ୍ୟା ଚ ଦେବବୃନ୍ଦପ୍ରବନ୍ଦିତା ।। ୧୫ ।।
ଦେବବୃନ୍ଦସ୍ତୁତା ଧନ୍ୟା ବେଦବୃନ୍ଦସୁବର୍ଣ୍ଣିତା ।
ସୁରାଣାଂ ବର୍ଣ୍ଣନୀୟା ଚ ସୁବର୍ଣ୍ଣପାନନନ୍ଦିତା ।। ୧୬ ।
ସୁବର୍ଣ୍ଣଦାନଲଭ୍ୟା ଚ ଗାନାନନ୍ଦପ୍ରିୟାମଲା ।
ମାଲା ମାଲାବତୀ ମାଲ୍ୟା ମାଲତୀ କୁସୁମପ୍ରିୟା ।। ୧୭ ।
ଦିଗମ୍ବରୀ ଦୁଷ୍ଟହନ୍ତ୍ରୀ ସଦା ଦୁର୍ଗମବାସିନୀ ।
ଅଭୟା ପଦ୍ମହସ୍ତା ଚ ପୀୟୂଷକରଶୋଭିତା ।। ୧୮ ।
ଖଡ୍ଗହସ୍ତା ଭୀମରୂପା ଶ୍ୱେତା ମକରବାହନା ।
ଶୁଭ୍ରସ୍ରୋତା ବେଗବତୀ ମହାପାଷାଣଭେଦନୀ । ୧୯
ପାପାଳିମୋଚନକରୀ ପାପସଂହାରକାରିଣୀ ।
ଗଭୀରାଳକନନ୍ଦା ଚ ମେରୋଃଶୃଙ୍ଗବିଭେଦିନୀ । ୨୦ ।
ସ୍ୱର୍ଗଲୋକକୃତାବାସା ସ୍ୱର୍ଗସୋପାନରୂପିକା ।
ସ୍ୱର୍ଗଗା ମୋକ୍ଷଦା ଗଙ୍ଗା ନରଦେବ୍ୟା ନରେଶ୍ୱରୀ । ୨୧
ପାର୍ବତୀ ମେରୁଦୌହିତ୍ରୀ ମେନକାଗର୍ଭସମ୍ଭବା ।
ଅଯୋନିସମ୍ଭବା ସୂକ୍ଷ୍ମା ପରମାତ୍ମା ପରବ୍ରହ୍ମା । ୨୨ ।
ବିଷ୍ଣୁଜା ବିଷ୍ଣୁଜନନୀ ବିଷ୍ଣୁପାଦନିବାସିନୀ ।
ଦେବୀ ବିଷ୍ଣୁପଦୀ ପଦ୍ମା ଜାହ୍ନବୀ ପଦ୍ମବାସିନୀ । ୨୩
ପଦ୍ମା ପଦ୍ମାବତୀ ପଦ୍ମଧାରିଣୀ ପଦ୍ମଲୋଚନା ।
ପଦ୍ମପାଦା ପଦ୍ମମୁଖୀ ପଦ୍ମନାଭିଚ ପଦ୍ମିନୀ । ୨୪ ।
ପଦ୍ମଗର୍ଭା ପଦ୍ମଶଯ୍ୟା ମହାପଦ୍ମଗୁଣାଧିକା ।

ପଦ୍ମାକ୍ଷୀ ପଦ୍ମଜନକା ପଦ୍ମବର୍ଣ୍ଣା ସୁପଦ୍ମିନୀ । ୩୫ ।
ସହସ୍ରଦଳପଦ୍ମସ୍ଥା ପଦ୍ମାକରନିବାସିନୀ ।
ମହାପଦ୍ମପୁରସ୍ଥା ଚ ସୁରେଶୀ ପରମେଶ୍ୱରୀ । ୩୬ ।
ହଂସୀ ହଂସବିଭୂଷା ଚ ହଂସରାଜବିଭୂଷଣା ।
ହଂସରାଜସୁବର୍ଣ୍ଣା ଚ ହଂସାରୂଢା ଚ ହଂସିନୀ । ୩୭ ।
ମନ୍ତ୍ରାକ୍ଷରସ୍ୱରୂପା ଚ ମନ୍ତ୍ରବର୍ଣ୍ଣସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ଅନନ୍ତଜଳସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣା ଶେତବାରପ୍ରପୂରକା । ୩୮ ।
ଅନାସ୍ୱାସପଦାମୁକ୍ତି ଯୋଗଦା ଯୋଗ୍ୟେଶ୍ୱରଣୀ ।
ତେଜୋରୂପକଳୈଃ ପୂର୍ଣ୍ଣା ତେଜସାଂ ଦୀପ୍ତିରୂପିଣୀ । ୩୯ ।
ଭ୍ରୂଦୀପ୍ତକଳାକାରା ପ୍ରାଣାୟାମସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ପ୍ରାଣଦା ପ୍ରାଣନାଥା ଚ ମହୌଷଧସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୪୦ ।
ମହୌଷଧଜଳା ଚୈବ ପାପରୋଗଚିକିତ୍ସକା ।
କୋଟିଜନ୍ମତପୋଲକ୍ଷ୍ମୀଃ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗୋତ୍ସବମୃତା । ୪୧ ।
ନିଃସନ୍ଦେହା ନିର୍ମଦମା ନିର୍ମଳା ମଳନାଶିନୀ ।
ଶବାରୂଢା ଶବସ୍ଥାନବାସିନୀ ଶବବନ୍ତୁଠୀ । ୪୨ ।
ଶ୍ମଶାନବାସିନୀ କେଶକଙ୍କଣା ଚନ୍ଦ୍ରଧାରଣୀ ।
ଭୈରବୀ ଭୈରବଶ୍ରେଷ୍ଠା ସେବତା ଭୈରବପ୍ରିୟା । ୪୩
ଭୈରବପ୍ରାଣରୂପା ଚ ବୀରରସନ୍ଦ ବାସିନୀ ।
ବୀରପ୍ରିୟା ବୀରପତ୍ନୀ କୁଳୀନା କୁଳପଣ୍ଡିତା । ୪୪ ।
କୁଳବୃକ୍ଷସ୍ଥିତା କୌଳୀ କୁଳକୋମଳବାସିନୀ ।
କୁଳଦ୍ରବପ୍ରିୟା କୁଲ୍ୟା କୁଳମାଳା ଜପପ୍ରିୟା । ୪୫ ।
କୋଳଦା କୁଳମାତା ଚ କୁଳବାରସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ରଣସ୍ତ୍ରୀ ରଣଭୂରମ୍ୟା ରଣୋତ୍ସାହପ୍ରିୟାରଣିଃ । ୪୬ ।
ନୃମୁଣ୍ଡମାଳାଭରଣା ନୃମୁଣ୍ଡକରଧାରିଣୀ ।
ସ୍ୱବସ୍ଥା ଚ ସବସ୍ଥା ଚ ସୂକ୍ଷ୍ମାବସ୍ଥା ଚ ଯୋଗିନୀ । ୪୭ ।

ରସିକା ଚ ସ୍ୱରୂପା ଚ ଜିହ୍ୱାହ୍ୱାଗ୍ର ଜିତେନ୍ଦ୍ରିୟା ।
ଯାମିନୀ ଗୃର୍ଦ୍ଧ୍ୱବସ୍ଥା କୂର୍ଚ୍ଚବୀଜସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୪୮ ।

ଲଜ୍ଜା ଶକ୍ତିଶ୍ଚ ବାଗ୍‌ଲାପା ନାସ୍ତ୍ର ନରକଦାରଣୀ ।
ତାସ୍ତ୍ର ତାରକରମ୍ୟା ଚ ତାରଣୀ ତାରରୂପିଣୀ । ୪୯ ।

ଅନନ୍ତା ଗୃଦରହ୍ୱତା ମଧ୍ୟଶୂନ୍ୟସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ନକ୍ଷତ୍ରମାଲିନୀ କ୍ଷୀଣା ନକ୍ଷତ୍ରସ୍ଥଳବାସିନୀ । ୫୦ ।

ତରୁଣାଦିତ୍ୟସଙ୍କାଶା ମାତଙ୍ଗୀ ମୃତ୍ୟୁବର୍ଜିତା ।
ଅମରାମରସଂସେବ୍ୟା ଉପାସ୍ୟା ଶକ୍ତିରୂପିଣୀ । ୫୧ ।

ଧୂମାଙ୍ଗାରାଗ୍ନିସଂଭୂତା ଧୂମା ଧୂମାବତୀ ରତିଃ ।
କାମାଖ୍ୟା କାମରୂପା ଚ କାଶୀ କାଶୀପୁରସ୍ଥିତା । ୫୨ ।

ବାରାଣସୀ ବାରଯୋଷିତ୍ କାଶୀନାଥଶିରଃସ୍ଥିତା ।
ଅଯୋଧ୍ୟା ମଥୁରା ମାୟା କାଶୀ କାଞ୍ଚି ଅବନ୍ତିକା । ୫୩ ।

ଦ୍ୱାରକା ଜ୍ୱଳଦଗ୍ନିଶ୍ଚ କେବଳା କେବଳବୃଦା ।
କରବୀରପୁରସ୍ଥା ଚ କାବେରୀ କରବୀ ଶିବା । ୫୪ ।

ରକ୍ଷିଣୀ ଚ କମଳାକ୍ଷୀ କଙ୍କାଳା ଶରଣପ୍ରିୟା ।
ଜ୍ୱଲାମୁଖୀ କ୍ଷିରଣୀ ଚ କ୍ଷୀରଗ୍ରାମନିବାସିନୀ । ୫୫ ।

ଲକ୍ଷାକେଶୀ ଦୀର୍ଘକର୍ଣ୍ଣୀ ସୁଦଣ୍ଡ୍ରା ଦଣ୍ଡ୍ରବର୍ଜିତା ।
ଦୈତ୍ୟ ଦାନବ ସଂହନ୍ତ୍ରୀ ଦୁଷ୍ଟହନ୍ତ୍ରୀ ବଳପ୍ରିୟା । ୫୬

ବଳମାଂସପ୍ରିୟା ଶ୍ୟାମା ବ୍ୟାଘ୍ରଚର୍ମପିଧାୟିନୀ ।
ଜବାକୁସୁମସଂକାଶା ସାତ୍ତ୍ୱିକୀ ରାଜସୀ ତଥା । ୫୭ ।

ତାମସୀ ତରୁଣୀ ବୃଦ୍ଧା ଯୁବତୀ ବାଳିକା ତଥା ।
ଯକ୍ଷରାଜସୁତା ଜମ୍ବୁମାଳିନୀ ଜମ୍ବୁବାସିନୀ । ୫୮ ।

ଜାମ୍ବୁନଦବିଭୂଷା ଚ ଜ୍ୱଳଜ୍ଜାମ୍ବୁନଦପ୍ରଭା ।
ରୁଦ୍ରାଣୀ ରୁଦ୍ରଦେହସ୍ଥା ରୁଦ୍ରା ରୁଦ୍ରାଙ୍ଗଧାରିଣୀ । ୫୯

ଅଣୁସ୍ତୁ ପରମାଣୁସ୍ତୁ ହ୍ରସ୍ୱା ଦୀର୍ଘା ଚ ଭୁବନୀ ।
ରୁଦ୍ରଗୀତା ବଷ୍ଣୁଗୀତା ମହାକାବ୍ୟସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୬୦ ।
ଅଦକାବ୍ୟସ୍ୱରୂପା ଚ ମହାଭାରତରୂପିଣୀ ।
ଅଷ୍ଟାଦଶପୁରାଣସ୍ଥା ଧର୍ମମାତା ଚ ଧର୍ମିଣୀ । ୬୧ ।
ମାତା ମାନ୍ୟା ସ୍ୱସା ଚୈବ ଶ୍ୱଶ୍ରୂଶ୍ଚୈବ ପିତାମହୀ ।
ଗୁରୁଶ୍ଚ ଗୁରୁପତ୍ନୀ ଚ କାଳସର୍ପଭୟପ୍ରଦା । ୬୨ ।
ପିତାମହସୁତା ସୀତା ଶିବସୀମନ୍ତିନୀ ଶିବା ।
ରୁକ୍ମିଣୀ ରୁକ୍ମବର୍ଣ୍ଣା ଚ ଭୈମୀ ଭୀମା ସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୬୩ ।
ସତ୍ୟଭାମା ମହାଲକ୍ଷ୍ମୀ ର୍ଭଦ୍ରା ଜାମ୍ବବତୀ ମହୀ ।
ନନ୍ଦା ଭଦ୍ରମୁଖୀ ରକ୍ତା ବିଜୟା ଜୟଦା ଜୟା । ୬୪ ।
ଜୟିନୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପୂର୍ଣ୍ଣା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରନିଭାନନା ।
ଗୁରୁପୂର୍ଣ୍ଣା ସୌମ୍ୟଭଦ୍ରା ବିଷ୍ଟିଃ ସଂବେଶକାରଣୀ । ୬୫ ।
ଶକବୁଧକୁଜଜନ୍ମା ସିଦ୍ଧିଦା ସିଦ୍ଧିରୂପିଣୀ ।
ଅମୃତାମୃତରୂପା ଚ ଶ୍ରୀମତୀ ଚ ଜଳାମୃତା । ୬୬ ।
ନିରାତଙ୍କା ନିରାଲମ୍ବା ନିଷ୍ପ୍ରପଞ୍ଚା ବିଶୋଷିଣୀ ।
ନିଷେଧା ସିଦ୍ଧରୂପା ଚ ଗରଷ୍ଠା ଯୋଷିତାଂ ବରା । ୬୭
ଯଶସ୍ୱିନୀ କୀର୍ତ୍ତିମତୀ ମହାଶୈଳାଗ୍ରବାସିନୀ ।
ଧରା ଧରିତ୍ରୀ ଧରଣୀ ସିନ୍ଧୁର୍ବନ୍ଧୁଃ ସବାନ୍ଧବା । ୬୮ ।
ସନ୍ତତିଃ ସମ୍ପ୍ରଦାଣା ଚ ବିପତ୍ତି ପରମୋଚନୀ ।
ଜନ୍ମପ୍ରବାହହରଣୀ ଜନ୍ମଶୂନ୍ୟନିବନ୍ଧନୀ । ୬୯ ।
ନାଗାଳୟା ନାଗଲୀଳା ଜଟାମଣ୍ଡଳଧାରିଣୀ ।
ସୁରଭଙ୍ଗଜଟାଜୂଟା ଜଟାଧରଶିରସ୍ଥିତା । ୭୦ ।
ପଟ୍ଟାମ୍ବରଧରା ବୀରା ନବକାବ୍ୟରସପ୍ରିୟା ।
ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରା ପାପହରା ହରିଣୀ ହାରିଣୀ ହରା । ୭୧ ।

ହରିଦ୍ରା ନଗରସ୍ଥା ଚ ବୈଦ୍ୟନାଥପ୍ରିୟା ବଳଃ ।
ବକ୍ରେଶ୍ୱରୀ ବକ୍ରଧାରା ବକ୍ରେଶ୍ୱରପୁରସ୍ଥିତା । ୭୨ ।
ଶ୍ୱେତଗଙ୍ଗା ଶୀତଳା ଚ ଉଷ୍ଣୋଦକମୟୀ ଶୁଚିଃ ।
ଶୈଳରାଜପ୍ରିୟକରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳବର୍ତ୍ତିନୀ । ୭୩ ।

ଆଦିତ୍ୟମଣ୍ଡଳଗତା ସଦା ନିତ୍ୟା ଚ କାଶ୍ୟପୀ ।
ଦହନାକ୍ଷୀ ଭୟହରା ବିଷଜ୍ୱାଳାନିବାରଣୀ । ୭୪ ।
ହରା ଦଶହରା ସ୍ନେହଦାୟିନୀ କଳୁଷାଶନଃ ।
କପାଳମାଳିନୀ କାଳୀ ମହାକାଳସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୭୫ ।

ଇନ୍ଦ୍ରାଣୀ ବାରୁଣୀ ବାଣୀ ବଳାକା ବଳଶଙ୍କରୀ ।
ଗୌରୀ ସ୍ୱାହା ଧର୍ମରୂପା ଚ ଧୀ ଶ୍ରୀର୍ଧନ୍ୟା ଧନଞ୍ଜୟା । ୭୬ ।
ତତ୍ ସତ୍ କୁଃ କୁବେରୀ ଭୂର୍ଭୁବର୍ନିର୍ଧରାଧରୀ ।
ଈଶ୍ୱରୀ ହ୍ରୀମତୀ ସ୍ୱାଶା କ୍ରୀଡ଼ାରତା ଜୟପ୍ରଦା । ୭୭ ।

ଜୀବନ୍ତୀ ଜୀବନୀ ଜୀବଜୟାକାରା ଜୟେଶ୍ୱରୀ ।
ସର୍ବୋପଦ୍ରବସଂଶୂନ୍ୟା ସର୍ବପାପବିବର୍ଜିତା । ୭୮ ।
ସାବିତ୍ରୀ ଚୈବ ଗାୟତ୍ରୀ ଗଣେଶୀ ଗଣବନ୍ଦିତା ।
ଦୁଷ୍ଟେକ୍ଷା ଦୁଷ୍ଟବେଶା ଚ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଚ ସୁବୋଧିନୀ । ୭୯ ।
ଦୁଃଖହନ୍ତ୍ରୀ ଦୁଃଖହରା ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡା ଯମଦେବତା ।
ଗୃହଦେବୀ ଭୂମିଦେବୀ ଧନେଶୀ ଧନଦେବତା । ୮୦
ଗୁହାଲୟା ଘୋରରୂପା ମହାଘୋରନିତମ୍ବିନୀ ।
ଶ୍ରୀ ଚଞ୍ଚଳା ପାପମନ୍ତ୍ରସ୍ଥାଚୂନେବା ଲୟାତ୍ମିକା । ୮୧

କାନ୍ତ୍ୟଃ କାମ୍ୟ ନିର୍ଗୁଣା ଚ ରଜଃ ସତ୍ତ୍ୱତମୋମୟୀ ।
କାଳରବିର୍ମହାରବିର୍ଜୀବରୂପା ସନାତନୀ । ୮୨ ।
ସୁଖଦୁଃଖାଦିଭୋକ୍ତ୍ରୀ ଚ ସୁଖଦୁଃଖାଦିବର୍ଜିତା ।
ମହାବୃଜିନସଂହାରା ବୃଜିନଧ୍ୱାନ୍ତମୋଚନୀ । ୮୩ ।

କନକା ଖଳହନ୍ତ୍ରୀ ଚ ବାରୁଣୀ ପାଳକାରଣୀ ।
ମହାଯୋଗଧା ମହାନନ୍ଦା ଯୋଗନନ୍ଦା ଯୋଗେଶ୍ୱରୀ । ୮୪ ।
ଜ୍ୱାଳାରସ୍ମିଣୀ ସ୍ୱର୍ଗଙ୍ଗା ଜ୍ୱାଳାରଣପର ମଢଃ ।
ଉଦ୍ଧୃତା ଉଦ୍ଧୃତାକାର ଲୋକୋଦ୍ଧାରଣକାରଣୀ । ୮୫ ।
ଶଙ୍ଖେଶ୍ୱରୀ ଶଙ୍ଖହସ୍ତା ଶଙ୍ଖଚକ୍ରଗଦାଧାରଣୀ ।
ପଶ୍ଚିମାସ୍ୟା ମହାସ୍ରୋତା ପୂର୍ବଦକ୍ଷିଣବାହିନୀ । ୮୬ ।
ପାର୍ବତୀଯୋଜନବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣା ପାବନ୍ୟୁତ୍ତରବାହିନୀ ।
ପଢତୋଦ୍ଧାରଣୀ ଦୋଷଘ୍ନିଣୀ ଦୋଷବର୍ଜିତା । ୮୭ ।
ଶରଣ୍ୟା ଶରଣଶ୍ରେଷ୍ଠା ଶ୍ରାଯୁତା ଶ୍ରାଦ୍ଧଦେବତା ।
ସ୍ୱାହା ସ୍ୱଧା ବିରୂପାକ୍ଷୀ ସ୍ୱରୂପାକ୍ଷୀ ଶୁଭାନନା । ୮୮ ।
କୌମୁଦୀ କୁମୁଦାକାର କୁମୁଦାମ୍ବରଭୂଷଣା ।
ସୌମ୍ୟା ଭବାନୀ ଭୂତସ୍ଥା ଭୀମରୂପା ବରାନନା । ୮୯ ।
ବରାହକାମ୍ୟା ବହିଷ୍ଠା ବୃହତ୍‌ଶ୍ରୋଣୀ ବଳାହକା ।
କେଶିନୀ କେଶପାଶାଢ୍ୟା ନଭୋମଣ୍ଡଳବାସିନୀ । ୯୦ ।
ମଲ୍ଲିକା ମଲ୍ଲିକାପୁଷ୍ପବର୍ଣ୍ଣା ଲାଙ୍ଗଳଧାରଣୀ ।
ତୁଳସୀଦଳଗନ୍ଧାଢ୍ୟା ତୁଳସୀଦାମଭୂଷଣା । ୯୧ ।
ତୁଳସୀତରୁସଂସ୍ଥା ଚ ତୁଳସୀରସମୋହିନୀ ।
ତୁଳସୀରସସ୍ୱାଦୁପଲ୍ଲଳା ବିଲ୍ୱବାସିନୀ । ୯୨ ।
ବିଲ୍ୱବୃକ୍ଷନିବାସା ଚ ବିଲ୍ୱପତ୍ରଇନ୍ଦିରା ।
ବିଲ୍ୱପତ୍ରମାଳାଢ୍ୟା ବିଲ୍ୱୀ ଶୈବାର୍ଦ୍ଧଦେହିନୀ । ୯୩ ।
ଅଶୋକା ଶୋକରହିତା ଶୋକଦାବାଗ୍ନିହୁତ୍ୱଳା ।
ଅଶୋକବୃକ୍ଷନିଲୟା ରମ୍ଭା ଶିବଳକାମୃତା । ୯୪ ।
ଦାଡିମୀ ଦାଡମୀବର୍ଣ୍ଣା ଦାଡ଼ିମସ୍ତନଶୋଭିତା ।
ଜାକ୍ଷୀ କ୍ଷୀରବୃକ୍ଷସ୍ଥା ରକ୍ତିନୀ ରକ୍ତବନ୍ଧୁକା । ୯୫ ।

ଭଗିଣୀ ଭଗବଦ୍ଭାର୍ଯ୍ୟା ଚ ସଦା ଭଗବଦ୍‌ବନ୍ଦିତା ।
ଭବଭବ୍ୟଜଗନ୍ମୋଦା ସର୍ବଜଗତ୍‌ସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୯୬ ।
ତାଳସ୍ୱରୂପିଣୀ ତାଳରୂପିଣୀ ତାଧକେଶ୍ୱରୀ ।
ବାଲ୍ମୀକି ବଦନସ୍ଥା ଚ ବେଦ୍ୟା ବେଦମନ୍ତ୍ରରୂପିଣୀ । ୯୭ ।
ମାତା ଉମା ସପତ୍ନୀ ଚ ଧରାଦ୍ୱାରାବଳୀ ଶ୍ରୁତଃ ।
ଶ୍ୱେତବର୍ଣ୍ଣପତାକା ଚ ଇଷ୍ଟଭୋଗୀ ରମା ଇଳା । ୯୮ ।
ସ୍ୱର୍ଗଦ୍ୱାରାମୃତଜଳା ଶୁଭ୍ରବୀଚିତରଙ୍ଗିଣୀ ।
ବ୍ରହ୍ମତୀରା ବ୍ରହ୍ମଜଳା ଗିରିଦାରଣକାରିଣୀ । ୯୯ ।
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡଭେଦିନୀ ଘୋରନାଦିନୀ ଘୋରଯୋଗିନୀ ।
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡବ୍ୟାପିନୀ ଚୈବ ଗିରିରାଜପ୍ରଭେଦିନୀ । ୧୦୦ ।
ଶଙ୍ଖଧ୍ୱାନମୟୀ ଦିବ୍ୟଶଙ୍ଖବାଦ୍ୟାନୁସାରିଣୀ ।
ଋଷିସ୍ତୁତ୍ୟା ସୁରସ୍ତୁତ୍ୟା ଗ୍ରହବର୍ଗପ୍ରପୂଜିତା ।୧୦୧ ।
ସୁମେରୁଶୀର୍ଷନିଳୟା ଭଦ୍ରା ସୀତା ମହେଶ୍ୱରୀ ।
ଅଳକାଲକନନ୍ଦା ଚ ଶୈଳସୋପାନଚାରିଣୀ । ୧୦୨ ।
ଲୋକାଶାପୂରଣକରୀ ସର୍ବମାନସଦୋହନୀ ।
ତ୍ରୈଲୋକ୍ୟପାବନୀ ଧନ୍ୟା ପୃଥ୍ୱୀକରଣକାରିଣୀ । ୧୦୩ ।
ଧରଣୀ ପାର୍ଥିବୀ ପୃଥ୍ୱୀ ପୃଥୁକୀର୍ତ୍ତି କୀର୍ତ୍ତିମୟୀ ।
ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ରୀ ଚ ବ୍ରହ୍ମାଣୀ ବ୍ରହ୍ମକନ୍ୟା କଳାଶ୍ରୟା । ୧୦୪ ।
ବ୍ରହ୍ମରୂପା ବିଷ୍ଣୁରୂପା ଶିବରୂପା ହିରଣ୍ମୟୀ ।
ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁଶିବାରାଧ୍ୟା ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁଶିବପ୍ରଦା । ୧୦୫ ।
ସପ୍ତକୁଳୋଦ୍ଧାରିଣୀ ଚ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଦ୍ରିବିରାଜିନୀ ।
ଦୁର୍ଗହନ୍ତ୍ରୀ ସୁଖପୂର୍ଣ୍ଣା ସୁଖମୋକ୍ଷସ୍ୱରୂପିଣୀ । ୧୦୬ ।
ଆରୋଗ୍ୟଦାୟିନୀ ରମ୍ୟା ନାନାତାପବିନାଶିନୀ ।
ତାପୋପାରଣଶୀଳା ଚ ତପୋଧାମା କ୍ଷମାପଦା । ୧୦୭ ।

ସର୍ବଦୂଃଖପ୍ରଶମନା ସର୍ବଶୋକବିନାଶିନୀ ।
ତାପୋପାରଣଶୀଳା ଚ ତପୋଧାମା ଶ୍ରମାପହା । ୧୮ ।
ସର୍ବଦୂଃଖପ୍ରଶମନା ସର୍ବଶୋକବିନାଶିନୀ ।
ସର୍ବଗ୍ରହହର ସର୍ବସୁଖଦା ସୁଖସେବିତା । ୧୦୯ ।
ସର୍ବପ୍ରାପୃଷ୍ଟି ତ୍ରିମଣ୍ଡି ବାସମାବମହାତପାଃ ।
ସତନୂର୍ନିସ୍ତନୁ ସ୍ତନ୍ୱୀ ତନୂଧାରଣକାରଣୀ । ୧୧୦ ।
ମହାପାତକଦାବାଗ୍ନିଃ ଶୀତଳା ଶଶଧାରଣୀ ।
ଗେୟା ଜପ୍ୟା ଚିନ୍ତ୍ୟଶୀଳା ଧ୍ୟେୟା ସ୍ମରଣଲକ୍ଷିତା ।୧୧
ଚିଦାନନ୍ଦସ୍ୱରୂପା ଚ ଜ୍ଞାନରୂପା ଗଣେଶ୍ୱରୀ ।
ଅଗମ୍ୟା ଅଗମସ୍ଥା ଚ ସର୍ବାଗମନିରୂପିତା ।୧୧୨।
ଇଷ୍ଟଦେବୀ ମହାଦେବୀ ଦେବନୀୟା ଦେବସ୍ତୁତା ।
ଦଣ୍ଡ୍ରବନଗୃହସ୍ଥା ଚ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟରୂପିଣୀ । ୧୧୩ ।
ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣତା ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟସଂସ୍ତୁତା ।
ଶଙ୍କରାଭରଣୋପେତା ସଦା ଶଙ୍କରଭୂଷଣା । ୧୧୪ ।
ଶଙ୍କରାଚାରଶୀଳା ଚ ଶଙ୍କ୍ୟା ଚ ଶଙ୍କବୋଧିନୀ ।
ଶିବସ୍ତ୍ରୋତା ଶମ୍ଭୁମୁଖୀ ଗୌରୀ ଗଗନବାହିନୀ । ୧୧୫ ।
ଦୁର୍ଗମା ଦୁର୍ଗମାଗୋପ୍ୟା ଗୋପିନୀ ଗୋପବଲ୍ଲଭା ।
ଗୋମତୀ ଗୋପକନ୍ୟା ଚ ଯଶୋଦାନନ୍ଦନନ୍ଦିନୀ । ୧୧୬
କୃଷ୍ଣାନୁଜା କଂସହନ୍ତ୍ରୀ ବ୍ରହ୍ମବାଙ୍ଛସମୋଚନୀ ।
ଶାପସଂମୋଚନୀ ଲଙ୍କା ଲଙ୍କେଶୀ ଚ ବିଭୀଷଣା । ୧୧୭ ।
ବିଭୀଷା ଭୂଷଣୀ ଭୂଷା ହାରକେଲରନୂତ୍ତମା ।
ତୀର୍ଥସ୍ତୁତା ମହାତୀର୍ଥା ତୀର୍ଥକନ୍ୟା ତଥାପ୍ରଭୂଃ । ୧୧୮ ।
କନ୍ୟା କଲ୍ପଲତା କେଳିଃ କଲ୍ୟାଣୀ କଲ୍ପବାସିନୀ ।
କଲିକଲ୍ମଷସଂହନ୍ତ୍ରୀ କାଳକାନନବାସିନୀ । ୧୧୯ ।

କାଳସେବ୍ୟା କାଳମୟୀ କାଳକା କାଳକୋତ୍ତମା ।
କାମଦା କାରଣାଖ୍ୟା ଚ କାମିନୀ କାର୍ଯ୍ୟଧାରିଣୀ । ୧୨୦ ।

କେକାମୁଖୀ କେକରାକ୍ଷୀ କୁରଙ୍ଗନୟନା କଳଃ ।
କଜ୍ଜଳାକ୍ଷୀ କାନ୍ତିରୂପା କାମାଖ୍ୟା କେଶସ୍ଥିତା । ୧୨୧ ।
ଖଡ୍ଗୀ ଖଳପ୍ରାଣହର୍ ଖର୍ବ୍ବଉତ୍ପ୍ରୋତା ଖନୋପମା ।
ଖର୍ବ୍ବାକ୍ଷଦୋଷହରଣୀ ଖୂର୍ଣ୍ଣଯନ୍ତ୍ର ଜଗଦ୍ଧ୍ୟଂ । ୧୨୨ ।
ଘୋରମୃତୋପମକଳା ଘର୍ଘର୍ ଘରଘୋଷିଣୀ ।
ଘୋର ଘୋରତର ଘୂର୍ଣ୍ଣା ଘୋଷା ଘର୍ଘରନାଦନୀ । ୧୨୩ ।

ଘୋଷରାଜୀ ଘୋଷକନ୍ୟା ଘୋଷଣୀୟା ଘନାଳୟା ।
ଘଣ୍ଟୁଘର୍ଘରଘଣ୍ଟା ଚ ଘଣ୍ଟାସ୍ୱ ଘଣ୍ଟୁବାଦଣୀ । ୧୨୪ ।
ଙଣ୍ଡା ଙକାରଣୀ ଙେଶୀ ଙକାରବର୍ଣ୍ଣସଞ୍ଜ୍ଞ୍ୟା ।
ଚକୋରନୟନା ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀ ଚମରଧାରଣୀ । ୧୨୫ ।

ଚନ୍ଦ୍ରିକା ଶୁକ୍ଳପଲ୍ଲଳା ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳବାସିନୀ ।
ଚୈତ୍ୟାବବାସିନୀ ଚର୍ଯ୍ୟା ଚର୍ମ୍ମରା ଚର୍ମ୍ମବାସିନୀ । ୧୨୬ ।
ଚର୍ମ୍ମହସ୍ତା ଚର୍ମ୍ମମୁଖୀ ଚୂତକହସ୍ତଶୋଭିତା ।
ଛବିତା ଛବର୍ଣ୍ଣଳୟା ଛବର୍ଗମବଶୋଭିତା । ୧୨୭ ।
ଛବିତା ଛନ୍ଦସଂହନ୍ତ୍ରୀ ଛବବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପିଣୀ ।
ଛାୟା ଚ ଛଳଶୂନ୍ୟା ଚ ଛଳଯନ୍ତ୍ରୀ ଛଳାନ୍ୱିତା । ୧୨୮ ।
ଛିନ୍ନମସ୍ତା ଛଳଧରା ଛକର୍ଣ୍ଣା ଛୁରତଚ୍ଛବଃ ।
ଜାମୂତବାହିନୀ ଜିହ୍ୱା ଜବାକୁସୁମସୁନ୍ଦରୀ । ୧୨୯ ।

ଜରାଶୂନ୍ୟା ଜବାଜ୍ୱାଳା ଜବନୀ ଜବନେଶ୍ୱରୀ ।
ଜଗନ୍ମୟୀ ଜ୍ୟୋତିରୂପା ଜନାର୍ଦ୍ଦନମନୋରମା । ୧୩୦ ।
ଝଂକାରକାରଣୀ ଝର୍ଝ୍ଝା ଝର୍ଝ୍ଝରୀ ବାଦ୍ୟବାଦନୀ ।
ଝନନ୍ନୂପୁରସଂଶବ୍ଦା ଝରବ୍ରହ୍ମଝରାଝର । ୧୩୧ ।

ଞକାରେଶୀ ଞକାରସ୍ଥା ଞବର୍ଣ୍ଣମଧ୍ୟନାମିକା ।
ଟଙ୍କାରକାରଣୀ ଟଙ୍କଧାରଣୀ ଟଙ୍କଘାଟନୀ । ୧୩୨ ।
ଠାକୁର୍ଣୀ ଠ ଦ୍ୱୟୋଣୀ ଠାକ୍‌କାରୀ ଠାକୁରପ୍ରିୟା ।
ଡାମରୀ ଡମରାଧୀଶା ଡାମରେଶୀ ଶିରଃ ସ୍ଥିତା । ୧୩୩ ।
ଡମରୁଧ୍ୱନିନୃତ୍ୟନ୍ତୀ ଡାକିନୀ ଭୟହାରିଣୀ ।
ଡୀନାଡମ୍ବିନୀ ଡିଣ୍ଡୀଚ ଡିଣ୍ଡୀଧ୍ୱନିସଦାପ୍ରିୟା । ୧୩୪ ।
ଢକ୍କାରବା ଚ ଢକ୍କାସ୍ଥା ଢକ୍କାବାଦନଭୂଷଣା ।
ଣକାରବର୍ଣ୍ଣଧରଣୀ ଣକାରା ଯାନଭୂଷିଣୀ । ୧୩୫ ।
ତୃଧସ୍ଥା ତନ୍ତ୍ରପାପଘ୍ନୀ ତନ୍ତ୍ରତରଣିମଣ୍ଡନୀ ।
ତୁଷାରକରତୁଲ୍ୟାସ୍ୟା ତୁଷାରକରବାସିନୀ । ୧୩୬ ।
ଥକାରାକ୍ଷା ଥବର୍ଣ୍ଣସ୍ଥା ଦନ୍ଦଶୂକବିଭୂଷଣା ।
ଦନ୍ତଜିହ୍ୱା ଦୀର୍ଘରବା ଧନାରୂପା ଧନେଶ୍ୱରୀ । ୧୩୭ ।
ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର୍ଦୂରଗମ୍ୟା ଦ୍ରୁତଗତ୍ରୀ ଦ୍ରବଦ୍ରବା ।
ନୀରଜାକ୍ଷୀ ନୀରରୂପା ନିଷ୍କଳା ନର୍ତ୍ତକପ୍ରିୟା । ୧୩୮ ।
ପାପପରାୟଣା ପଦ୍ମା ପାରାୟଣପରାୟଣା ।
ପାବନୀ ଚ ପଣ୍ଡିତା ଚ ପଣ୍ଡା ପଣ୍ଡିତମୋହିତା । ୧୩୯ ।
ପରା ପରବଦା ପୁଣ୍ୟାଖ୍ୟା ପାଳକା ପୀଠବାସିନୀ ।
ଫୁତ୍କାରଦୂରଦୁର୍ବୃତ୍ତା ଫୀଣଯନ୍ତ୍ରୀ ଫଣାଶ୍ରୟା । ୧୪୦ ।
ଫେଣିକା ଫେଣଦଶନା ଫେଣା ଫେଣବତୀ ଫଣୀ ।
ଫେତ୍କାରିଣୀ ଫଣାଧାରା ଫଣିଲୋକନିବାସିନୀ । ୧୪୧ ।
ଫଣିଭୂତାଳୟା ଫୁଲ୍ଲା ଫୁଲ୍ଲାରବିନ୍ଦଲୋଚନା ।
ବେଣୀଧରା ବଳବତୀ ବେଗବତୀ ବଳାଧରା । ୧୪୨ ।
ବନ୍ଧାରୁବନ୍ଧ୍ୟା ବୀରା ଚ ବଳହନ୍ତ୍ୟା ବଳାଶ୍ରୟା ।
ଭୀମରାଜୀ ଭୀମପତ୍ନୀ ଭବଶୀର୍ଷକୃତାଳୟା । ୧୪୩ ।

ଭାସ୍ୱରା ଭାସ୍ୱରଧରା ଭୂଷା ଭାସ୍ୱରବାଦନୀ ।
ଭଦ୍ରଙ୍କରୀ ଭଦ୍ରହରା ଭୂଷଣା ଭୂମିଭେଦନୀ । ୧୪୪ ।

ଭଗଭାଗ୍ୟବତୀ ଭବ୍ୟା ଭବଦୁଃଖନିବାରଣୀ ।
ଭେରୁଣ୍ଡା ଭେରୁଣ୍ଡଗମା ଭଦ୍ରକାଳୀ ଭବସ୍ଥିତା । ୧୪୫ ।

ମନୋରମା ମନୋଜ୍ଞା ଚ ମୃତା ମୋକ୍ଷା ମହାମତିଃ ।
ମତିଦାତ୍ରୀ ମତିହରା ମଠସ୍ଥା ମୋକ୍ଷରୂପିଣୀ । ୧୪୬ ।

ଯମପୂଜ୍ୟା ଯନ୍ତ୍ରରୂପା ଯନ୍ତ୍ରମାନୀ ଯମପ୍ରିୟା ।
ଯମଦଣ୍ଡସ୍ୱରୂପା ଚ ଯମଦଣ୍ଡହରା ଯତିଃ । ୧୪୭ ।

ରକ୍ଷିକା ରାତ୍ରିରୂପା ଚ ରମଣୀୟା ରମା ରତିଃ ।
ଲୟାକ୍ଷୀ ଲେଶରୂପା ଚ ଲେଶନୀୟା ଲୟପ୍ରଦା । ୧୪୮ ।

ବନ୍ଧୁରା ବଶ୍ୟହସ୍ତା ଚ ବଶିଷ୍ଠା ବେଶଧାରଣୀ ।
ଶ୍ୟାମରୂପା ଶରଚ୍ଚନ୍ୟା ଶାରଦୀ ଶରଣାଶ୍ରିତା । ୧୪୯ ।

ଶ୍ରୁତିଗମ୍ୟା ଶ୍ରୁତିସ୍ତୁତ୍ୟା ଶ୍ରାନୂଣୀ ଶରଣପ୍ରଦା ।
ଷଷ୍ଠୀ ଷଟ୍‌କୋଣନିଲୟା ଷଟ୍‌କର୍ମପରସେବିତା । ୧୫୦ ।

ସାତ୍ତ୍ୱିକୀ ସତ୍ୟବାଦିନୀ ସାନନ୍ଦା ସୁଖରୂପିଣୀ ।
ହରକନ୍ୟା ହରଜନ୍ୟା ହରଦ୍ରୂର୍ଣ୍ଣା ହାସ୍ୟସ୍ୱରା । ୧୫୧ ।

କ୍ଷେମଙ୍କରୀ କ୍ଷେମରୂପା ସୁରଧାରାମୃତଶୋଷିଣୀ ।
ଅଳକା ଇନ୍ଦ୍ରାଣ୍ୟା ଈଶା ଉମା ଉଷା ଋବର୍ତ୍ତିକା । ୧୫୨ ।

ଋସ୍ୱରୂପା ଌକାରସ୍ଥା ଌନାଶା ଏଷିତା ତଥା ।
ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଦାୟିନୀ ଓଙ୍କାରିଣୀ ଔଙ୍କାରରୂପିଣୀ । ୧୫୩ ।

ଅଙ୍କାନ୍ତଶୂନ୍ୟାଙ୍କଧରା ଅପର୍ଣ୍ଣା ଅସ୍ତ୍ରଧାରିଣୀ ।
ସର୍ବବର୍ଣ୍ଣମୟୀ ବର୍ଣ୍ଣବୃନ୍ଦରୂପାଖିଳାତ୍ମିକା । ୧୫୪ ।

ଧ୍ରୁପଦା ଶୁକ୍ଳଦଶନା ପରମାର୍ଥା ପୁରାତନୀ ।
ଏତନ୍ନାମପଦ୍ମ୍ୟାଣି ବିଜ୍ଞାନେ ପ୍ରଯୁତାଃ ଶୁଭାଃ । ୧୫୫ ।

ଭକ୍ତ୍ୟା ପଠେଦ୍ୟଃ ପୁରୁଷଃ ସର୍ବପାପୈର୍ବିମୁଚ୍ୟତେ ।
ଶ୍ରଦ୍ଧୟା ପରୟା ନାରୀ ପଠେଦ୍ ବା ଶୃଣୁୟାଦ୍ ଯଦି । ୧୫୨
ସୁଭଗା ପୁତ୍ରସମ୍ପନ୍ନା ଧନଧାନ୍ୟସମନ୍ୱିତା ।
ବିପ୍ରୋବା କ୍ଷତ୍ରିୟୋବୈଶ୍ୟଃ ଶୂଦ୍ରଃ ପଠତି ଭକ୍ତିତଃ । ୧୫
ଅଥବା ଶୃଣୁତେ ପ୍ରେମ୍ଣା ସର୍ବକାମାର୍ଥମାପ୍ନୁୟାତ୍ ।
ମାରୀଭୟଂ ରାଜଭୟଂ ତଥା ଚୌରାଗ୍ନିତୋ ଭୟଂ । ୧୫
ନାସ୍ତି କାରଣ୍ୟତ ତେଷାଂ ବୈ ଗଙ୍ଗାନାମସହସ୍ରକଂ ।
ଅମାବାସ୍ୟାଂ ପୂର୍ଣ୍ଣିମାୟାମଥବା ହରିବାସରେ । ୧୫୯ ।
ସଂକ୍ରାନ୍ତ୍ୟାଂ ଶ୍ରାଦ୍ଧଦିବସେ ସମାଧିସ୍ତୋତ୍ରଜପେନ୍ନରଃ ।
ତସ୍ୟ ପୁଣ୍ୟଫଳଂ କିଞ୍ଚିଦ୍‌ବକ୍ତୁମର୍ହାମି ନୈବ ଚ । ୧୬୦

ଇତି ବୃହଦ୍ଧର୍ମ ଗଙ୍ଗାନାମ ସହସ୍ରଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଂ ।

ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ।

